

Gh
63
651

1854

Sh 63.651

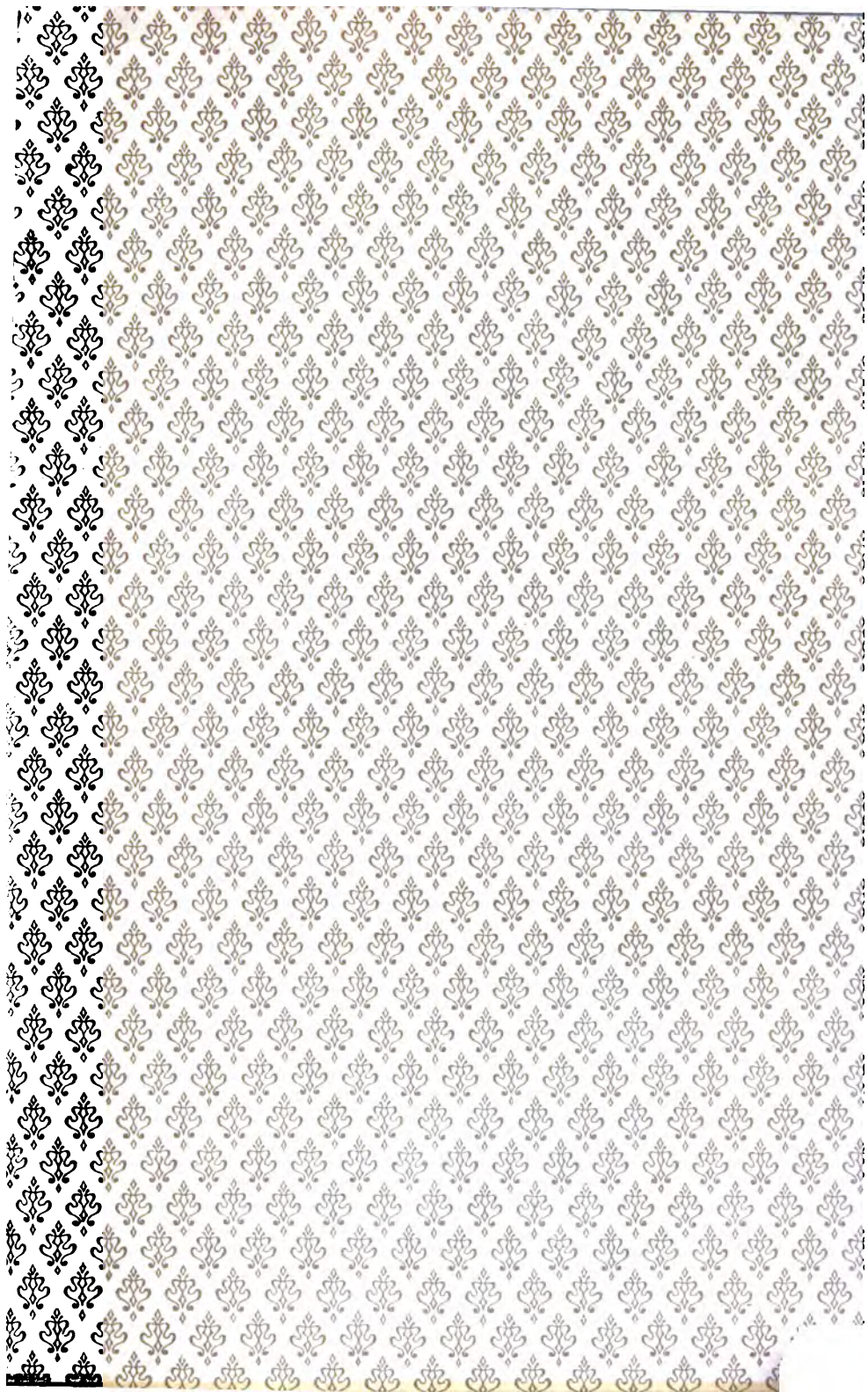
Harvard College Library

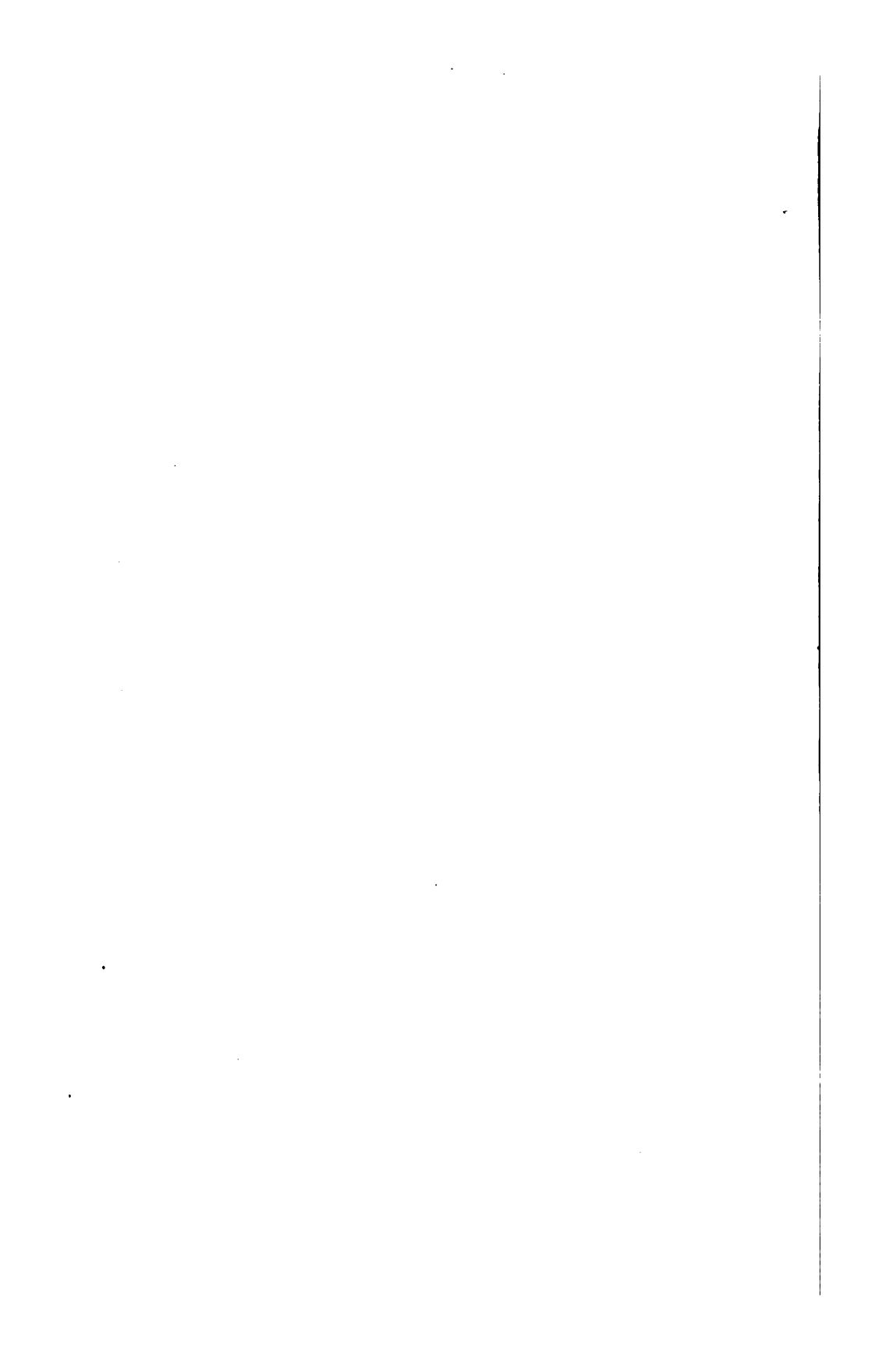
FROM THE FUND OF

CHARLES MINOT

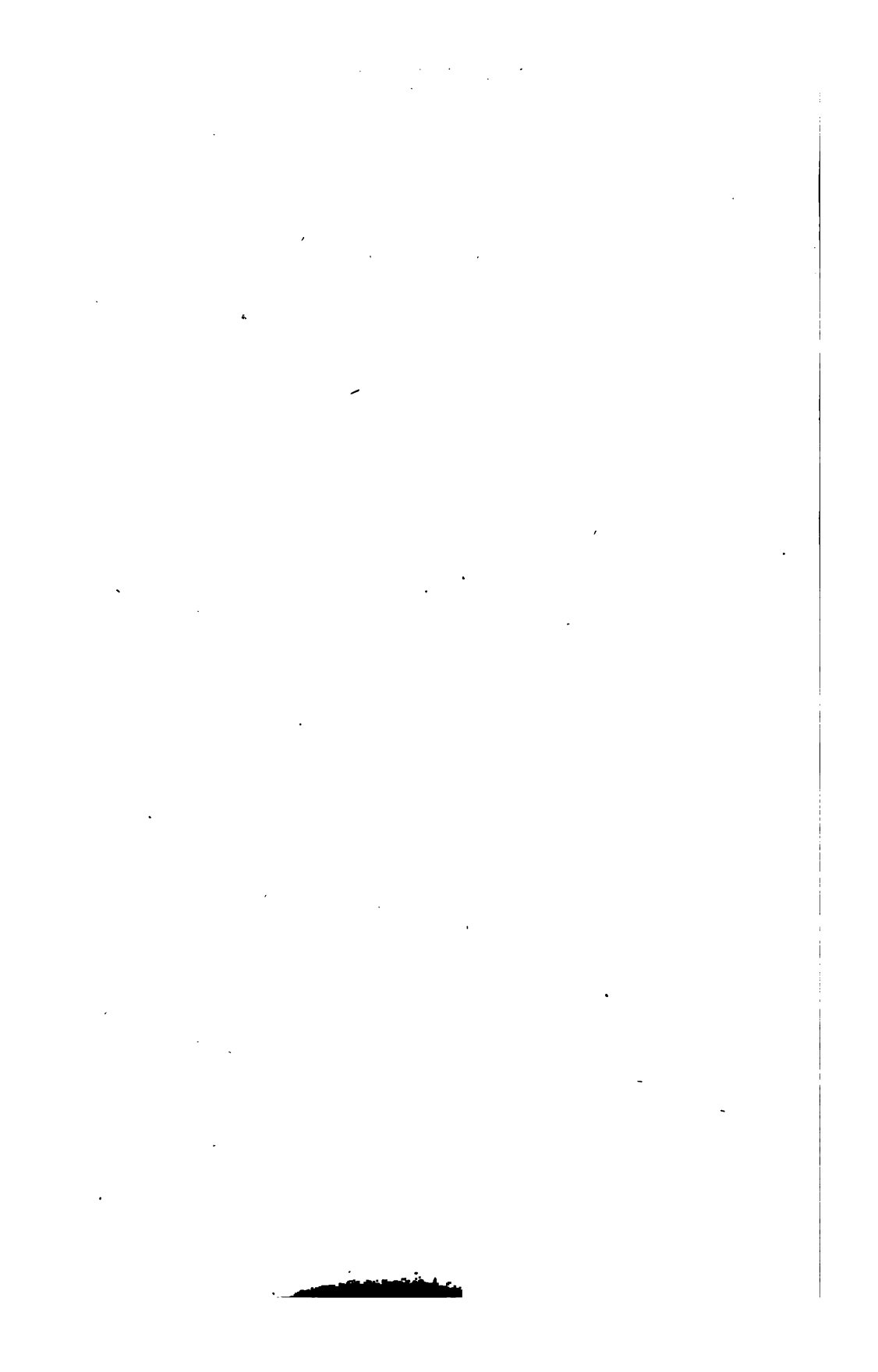
(Class of 1828)

Received 28 Jan. 1903.

DE ULYSSIS ITHACA

Ⓢ

DE

ULYSSES ITHACA

QUÆ SIT HOMERO
LOCOS DESCRIBENTI, FIDES ADHIBENDA

THESIM

PROPONEBAT FACULTATI LITTERARUM PARISIENSI

E. GANDAR

Ἦλθον γὰρ καὶ κείσε.
Hom., *Odys.*, VI, 164.

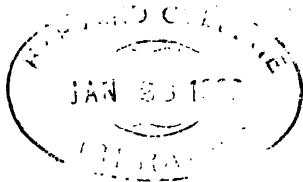
PARISIIS

TYPIS CAROLI LAHURE

via dicta de Vaugirard, 9

M DCCC LIV

Gh 63.651

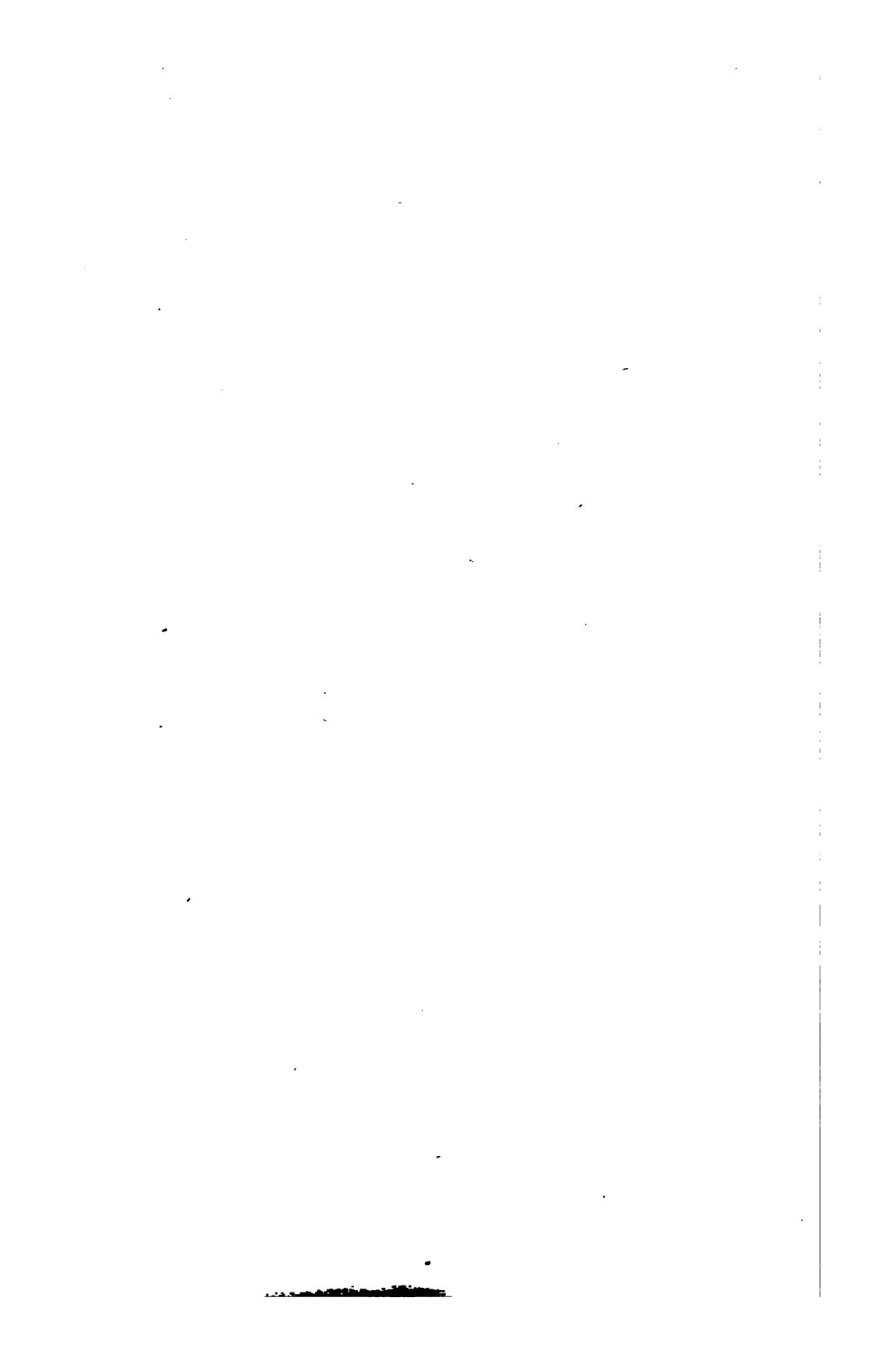

Minot fund.

F. Valadier

Olim mecum scholæ normalis alumni

Dilectissimæ Memoriae

INDEX.

PROOEMIUM.

S. 1. Memoratur quam diversas opiniones de Ithaca viatores protulerint (p. 1). — 2. Quo more Homerus locos describat (p. 2). — 3. Quam imperfectæ sint in Homero cosmographia et geographia (p. 3). — 4. Locos tamen esse qui, licet adversante Spohnio, ex Homeri descriptionibus valde agnosci possunt (p. 4). — 5. Pauca de agro Trojano adduntur (p. 5). — 6. Pauca etiam de Græcia et Homericis epithetis (p. 7). — 7. Quo tendat hæc de Ithaca disputatio (p. 8).

CAPUT I.

GELLII DE INSULÆ SITU OPINIO ADVERSUS VOELKERIUM DEFENDITUR.

1. De Odysseæ versibus IX, 21-26; quomodo vulgo intelligantur (p. 10). — 2. Explanantur denuo (p. 11). — 3. De ζόφω et ἡλίω : quomodo Ithaca πρὸς ζόφον, ceteræ Cephallenium insulæ πρὸς ἡῶ τε ἡελιόν τε sitæ esse recte dicantur (p. 13). — 4. Ithacam mirum in modum sui similem adhuc perstitisse (p. 17). — 5. Ex Homero, qualis est, describitur (p. 18).

CAPUT II.

GELLII DE URBIS ULYSSEÆ SITU REFELLITUR CONJECTURA.

1. De singulis insulæ locis (p. 21). — 2. Gellii de urbe Ulyseæ opinio et argumenta infirmantur (*ibid.*). — 3. *Aetum* Homericæ descriptioni male respondere (p. 23). — 4. De Ithaca Gellii quid conjici possit (p. 25).

CAPUT III.

DE URBE ITHACA ET MONTE NEIO.

1. Pro portu urbis *Polin*, pro Asteride *Dascaglio* habendum esse (p. 27). — 2. Nihil mirum esse quod Ulyssæ urbis et domus nulla propemodum vestigia exstent (p. 28). — 3. De monte Neio et Rheithro portu (p. 31). — 4. De urbe locisque circumjacentibus (p. 33). — 5. Locum homericæ urbi aptissime convenisse (p. 35). — 6. Aliqua de *Homeri schola* adduntur (p. 36).

CAPUT IV.

DE EUMÆI STATIONE ET NYMPHARUM SPECU.

1. Descenditur in inferiorem insulæ partem (p. 39). — 2. De Arethusa fonte, Corvi Petra et Eumæi statione (p. 40). — 3. De Phorcynis portu et Nerito (p. 41). — 4. De Nympharum specu (p. 42). — 5. Fictusne ab Homero sit, ut Porphyrio visum; quomodo Homerus fingat (p. 43). — 6. Aliqua de Scheria obiter adduntur (p. 45). — 7. De Olympo, de Inferis, iterumque de Ithacensi specu (p. 48).

CONCLUSIO.....	49
EXCURSUS. A. DE TELEMACHI ITINERE.....	52
— B. AGER TROJANUS EX HOMERO DESCRIBITUR.	53
— C. DE DULICHIO.....	55

TABULÆ GEOGRAPHICÆ.

A. ULYSSIS REGNUM ET CURSUS SOLIS.....	17
B. ITHACA. (Secundum Gell. delineata).....	<i>ad calcem.</i>

PROOEMIUM.

1. De Ulyssis Ithaca parum consentaneas opiniones ad hanc diem viatores doctissimique Homericæ poeseos interpretes professi sunt¹.

Vel qui de insulæ situ neutiquam dissentiunt, Ithacensium tamen urbi Penelopesque ædibus non eundem in insula locum assignant, nec portus aut ipsos montes eodem appellant nomine².

Alii vero de ipsius insulæ nomine aut situ adeo altercantur ut in ejus locum Spon Dulichium suffecerit³, Vælkerius vero, acutissimi quidem ingenii et idem eximiæ vir doctrinæ, sicut illas insulas quas mediis in fluctibus sine fine errare fabula narraverat, illam quoque ab oriente ad occasum, citra Cephalleniam et in altum transferre non dubitet⁴.

Quam ego libentius litem pendere sivissem nisi, quemad-

1. Cf. in primis, Gell, *Geography and antiquities of Ithaca*, Lond. 1807. — Leake, *Northern Greece*, t. III, p. 25-50. — Constantin Koliades (Lechevalier), *Ulysse-Homère*, Paris, de Bure, 1829, p. 57-68. — Schreiber, *Ithaca*, Leipzig, 1829. — R. v. L. (Rühle von Lilienstern), *Ueber das Homerische Ithaka*, Berlin, 1832. — De ceteris, cf. Forbiger, in Pauly's *Encyclop.* s. v. Ithaca; libris vero ibi enumeratis addendus est etiam libellus de *Ithaca*, Corcyræ nuper ab Anglico professore Bowen editus.

2. Nec operæ pretium est opiniones hic pæne innumeras memorare. De urbis situ Gellio in primis Lechevalier, Schreiber, Lilienstern, Klausen (*Zeitschrift für Alterth.-wiss.* 1835), Mure (*A Tour in Greece and the Ionian Islands*, 1838, t. I, c. iv), Leakio vero Wordsworth (*Grèce pittoresque*, trad. Regnault, Paris, Curmer, 1841), et Bowen assentiunt.

3. *Voyage d'Italie*, etc. Lyon, 1678, I, p. 132.

4. *Ueber Homerische Geographie und Weltkunde*. Hannover, 1830, 8°, c. III, IV, p. 46-74.

modum Gellius, ita ipse Homerus locos sibi parum notos male descripsisse insimulatus esset; unde ad illud adducemur ut falsum de Homeri ingenio et arte iudicium ferremus. Cujus certe testimonia de Græciæ antiquioris geographia ne minimam quidem auctoritatem haberent, si, cum agnoscendi essent quos memoraverit loci, Gellio, Leakio et Vœlckerio, ne plures memorem, adeo dissentire licuisset.

At, priusquam ipsi, quos iudicis partes nobismetipsis asserere non pudet, adversus Vœlkerium de insulæ, adversus Gellium de urbis situ decernamus, nonnulla de Homero generaliter præfari necessarium videtur, ut planius definiatur quæ sit ei proprie in describendis locis fides adhibenda.

2. Apud neminem unquam minus a pictura poësin abfuisse satis constat : naturam vero non modo melius ceteris, imo aliter pingit.

Geographi enim regiones quas describunt, quales sint accurate exprimere laborant, ita ut, quo sub cœlo sita quæque sit, quantum ab aliis distet, quæ sit vera ejus figura, melius nobis quam oculi nostri vel Strabo monstret; quem tamen multum errare necesse fuit.

Poëtis contra sæpius placet naturam in carminibus describere qualem eam sibi figuraverint animo, quam qualis luminibus subjecta est. Cur enim magis locos ubi fabula agatur quam ipsam fabulam et heroas fingere velarentur? Aut cur a munere suo discessisse argueretur, si quis veras minus fortasse, sed veris gratiores nobis obtulerit imagines? Nec venia carebit Virgilius ob translatum in Libyæ littora Ithacensem Phorcynis portum¹.

Homerus vero locos raro admodum fingit; raro quoque eos, quales se habeant, descripsit. Neque igitur pro fictis, neque pro veris accipienda sunt quæ nobis tradit; pariterque mihi videntur erravisse, et qui poetæ omnino credunt, et qui

1. Hom., *Od.*, IX, 16 sqq.; Virg., *Æn.*, I, 159-169.

diffidunt omnino : non eam Homerus nobis Græciam quam ex circini rationibus novimus ostendere potuit, pictoribus magis quam geographis annumerandus ; sed eam certe ostendit quam et ipse vidit, et nos quoque parum inmutatam oculis vidimus. Quæ species diligenter expressa fuisse agnoscetur, nec nos fallat, si modo eam pro vera rerum specie, non pro ipsa veritate ducere contendimus.

3. Ubi a terra se tollere, cælumque ipsum, imo arcanam mundi compositionem et structuram penitus inspicere conatur, nobis vel id recte et plane dignoscere quid senserit perarduum est : quam vero, cum de cosmographia agatur, auctoritatem obtinere posset, cum, posterioribus etiam sæculis, tantum a vero Strabo vel Ptolemæus erraverint ?

Porro et in terrarum descriptione, nimia ejus testimonio fides adhibita est, pluresque rursus quam decuisset ejus erroribus lites illatæ sunt, qui erravit necessario quoties regiones descripsit aut a se minus notas, aut latiores quam quæ uno aspectu comprehendi possent.

Nec satis intelligo cur toties in jus vocetur cum de itinerum longitudine provinciarumve figura et finibus res sit : cur enim ab Homero discere volumus quod ipse novisse non potuit ? Si ejus oculos falsis imaginibus luserunt littora, quæ nunquam ab alto qualia sunt prospiciuntur ; si, cum iter longum narrandum esset, male meminit quoties a recta via et quorsum inflexum fuerit ; si regiones reipsa indigestas, quippe quæ aut natura plurimas in valles, aut sorte plurima in regna divisæ essent, ipse obscure descripsit : num nos id mirari decet, qui quotidie, etsi tot nobiscum descriptiones itinerum tabulasque, diligentissime et peritissime delineatas, vectare assidue potuerimus, ancipites tamen steterimus in compitis, navigantesque sæpius vel nota littora falso nomine salutaverimus ?

Homerica vero ætate, quid aliud novisse, quid describere accurate viatores potuissent, nisi portus et insulas, Cretam

videlicet et Ithacam, interioribus vero in terris aliquot urbes, aut littoribus propiores, aut opibus, commercio vel armis præstantissimas? Quid ergo ex Homero requirimus ut nobis aperte indicet quomodo Thessaliam sex reges inter se dividerint, aut qua ex Pylo Spartam currus ire potuerit¹?

4. Longius tendit Spohnius², qui locos ab Homero descriptos nunquam satis bene recognosci posse arbitratur, nisi viatores alia Homericisque descriptionibus certiora testimonia præ se ferant. Cum de agro Trojano toties et sine fine disputari moleste ferret, non dubitavit asserere omnes eas disputationes vanas et ineptas semper fore, quoniam de Priami urbe et regione parum lucida, parum inter se consentanea essent quæcumque in ipsa Iliade inveniuntur. Quod ut comprobaret, omnes versus diligentissime produxit qui aut obscuriores, aut sibi invicem repugnantes viderentur; cunctisque his argumentis confirmavit non modo a viatoribus temere, sed ab Homero non sufficienter descriptos esse campos ubi Troja fuit.

Nimia vero eum intolerantia peccavisse quis dubitat? Etiam si enim plura Homerus omisisset, aut de parvis rebus plura inter se discrepantia longo operi obrepsissent (sive quia poeta, ut ait Horatius, dormitavit, sive quia ejus verba, male recitata, male a grammaticis restituta, ad nos non incorrupta pervenerunt), plurima sunt in hac Trojani agri descriptione quæ si quis agnoscere recusaverit, oculos consulto clausisse merito existimabitur.

Spohnii reprehensiones et acrimoniam meruere quicumque, ardore immoderato elati, omnia se reperisse gloriantur, nec timent, nomine Homérico omnibus tumulis, ino ipsis cespitibus adscripto, Hectoris cineres in arce Trojana non secus atque Achillis tumulum in castris Achivorum venerari,

1. Cf. Excursum A.

2. *De agro Trojano in carminibus Homericis descripto*, Lipsiæ, 1814, 8°.

Phrygiarumque turmarum aut Græcarum navium unicuique suum in campo et in littoribus locum assignare.

Spohnius vero non minus errat cum, ubi viatores omnia temere agnoscunt, ibi ex cathedra sua nihil esse affirmat quod imagine vera sibi que constanti Homerus adumbraverit. Equidem nec Myrinæ Æsytæque tumulos, nec clivum amœnum (Καλλικολώνην), nec inprimis speculam (σκοπιήν), caprificum (ἐρινεόν), Priami hortum, fagumque Jovi sacram, etsi alta et pulchra fuerit, me quæsiisse profiteor. Qui omnes loci ab Homero bis terve memorantur, non ita designantur tamen ut eos nobis figura singularis demonstret, aut computari liceat quot passibus inter se, vel ab urbe, vel a mari distent¹. Quibuscumque vero laqueis nos involvere Spohnius contenderit, regionis hodiernam conditionem ne novisse quidem opus est ut, tantum ex Homeri versibus, quos et ille, melius ceteris, collegit, Ilii situm, Scamandri fontes, amnis per agros cursum, Ili et Achillis tumulos, Græcorum denique stationem et castra animo figuremus, imo hæc omnia quasi præsentia oculisque subjecta habere in conspectu arbitremur². Neque digni erant qui a Wolfii discipulis ita deriderentur, si qui, Woodii³ exemplum secuti, longa et molesta itinera susceperunt ut hanc regionem ab Homero celebratam suis oculis viderent, præsentemque ejus conditionem cum poetæ descriptionibus conciliare tentaverunt.

5. Cum vero, non modo de tumulo et clivo unoquoque, sed etiam de fluviis, de fontibus, de ipsa urbe opiniones defenderint omnino inter se discrepantes, jam ea diversitate ipsi fere nobis auctores sunt, ut vel Homericæ descriptionis veritatem (cui tamen omnes singularem fidem adhibere se ultro profitentur) in dubium, sicuti Spohnio et Bryanti⁴ placet, revocemus.

1. Cf. Spohn, l. l. p. 18-20. — 2. Cf. Exc. B. — 3. Wood, *Essai sur le génie original d'Homère*, trad. franç.

4. Qui nunquam a Græcis Trojam captam fuisse affirmavit (Lond. 1799.

Cum enim, ut poetæ ipsi perhibent, etiam ruinæ perierint¹, nec aliud propemodum Trojæ vestigium supersit nisi campus ubi fuit; in hoc vero campo, scilicet inter Idæ radices et Achillis tumulum (de quibus disputari parum licet) inveniantur et tumuli, et fontes, et colles plurimi, cursumque jam non eundem in planitie Simois Scamanderque tenere videantur, ambigua nimis hac in lite quæ sententia satis certa ferri potest?

Sunt varia argumentorum genera, unde diversa inferuntur: seu quis, recentiorum incolarum superbiam et mendaciam Hellanicis dictis nimis indulgens, intervalla tamen sedulo computans quæ res in Iliade gestas verisimiliores efficiunt, Homericam Trojam ibi etiam se reperisse arbitratur ubi ejus ruinas venerati sunt, ne ceteros percenseam, Xerxes, qui Priami vindicem, Alexander, qui Achillis imitorem, Cæsar, qui Æneæ nepotem se prædicabant²; sive, ut Strabo³, Demetrii Scepsii auctoritati ne resisti quidem posse existimat; sive et popularibus fabulis, et Hellanici Demetriique testimoniis, et tacticorum doctis rationibus aliquas Homericas imagines præferre, ut noster Choiseul⁴ aut etiam Webbius⁵, non timet, adeo ut desertis collibus, magis a mari et Græcorum statione distantibus, Ilii nomen reddere audeat.

Ego vero iis maxime diffido qui de his nimis docte, nimis adstrictè et anguste, ut ita dicam, disputaverunt; nec me multum movent aut fabulæ ipsis in locis, sed serius collectæ, quarumque originem et Hellanicus et Strabo iniissent facilitate, si locos ipsi invisissent; aut præsertim Spohnii et Mac-

Cf. Choiseul, 2e éd., t. II, p. 338-342). Et jam noster Pascal (*Pensées*, éd. Havet, art. xiv, 3), cum multis dixerat: « Homère fait un roman qu'il donne pour tel, car personne ne doutait que Troie et Agamemnon n'avaient non plus été que la pomme d'or ». — 1. Luc. *Phars*, IX, 969. — 2. Strab., l. XIII, p. 593-4. — 3. *Ibid.*, p. 593 597.

4. Lechevalier, *Voyage de la Troade*, Paris, 1802. — Choiseul, *Voyage pittoresque dans l'empire ottoman*, 1820 (2e éd., Paris, 1842, t. II et III.) — 5. *Topographie de la Troade*, trad. fr., Paris, 1814, 8e.

Larenii argutiæ, qui arcis in urbe, aut ipsius urbis in agro Trojano situm commutandum esse censent, quia ex turri Scæaque porta usque ad Andromaches domum personare Hecubæ ejulationes¹, aut Jupiter ex Ida quæ agantur prospicere², aut Helena Achivum duces e mœnibus agnoscere aliter non potuissent³: quasi veris simillima esse debeant quæ ab Homericis heroibus, imo a diis, ficto in poemate, aguntur! Res contra quæ geruntur Homerus fingit, locos vero pingit ubi geruntur, quoties eos novisse audiendo aut vidisse potuit; neque ego de Trojano agro, quæcumque sint vel historica illa testimonia quæ præ se geographi ferunt, quidquam aliud admiserim quod sit certæ fidei et ad historiam vere pertineat, nisi quæ ab Homero vivide expressæ imagines oculis etiam viatorum obversantur, et eos, quasi manu prehensos, iter suum docent.

Quidquid igitur puerile et commentitium exposuerit Choiseul, qui nunc trans Rhenum nimis contemnitur⁴, interpretamen Homeri vere Homericus, ut ita dicam, fuit, qui cum, hoc in campo qui ab Idæ radicibus ad Sigæi littora patet, Ili tumulum, Scamandri fontes, ejusdem et Simoentis cursum, ipsum denique Ilium diligenter indagaret, oculorum potius quam librorum testimonio credidit; constatque nusquam in Hellesponti littoribus tumulum, rivos, fontes, collem denique occurrere qui melius hisce a nostro auctore descriptis Iliacæ regioni respondeant, qualis ex Homeri versibus adumbrari potest.

6. Si nunc ad ipsam Græciam redeamus, id quoque brevi perspicimus omnia in Homerica geographia dubia, obscura, parum sibi consentanea, sæpius etiam omnino falsa, ut oportuit, esse; sed imagines, quibus locos pingit, ita veras et lucidas esse ut illi nonnunquam ex fusiori Pausaniæ

1. Spohn, l. l., p. 28. — 2. Forbiger, s. v. *Troas*. — 3. Mac-Laren, *Fragm. Webbii* libro adjuncta, Paris, 1844, p. 160. — 4. Vide Forbiger, s. v. *Troas*, *Encyclop.* jam laud.

exegesi minus facile agnoscī possint quam ex uno Homeri verbo, quo illud breviter et præcise notatur quod suam cuique urbi aut regioni peculiarem figuram facit. Cum autem, extinctis populis deletisque etiam urbium ruinis, stet, sibi metipsi constantior, naturalis locorum facies, illud etiam quod poetam movit nos pariter movet, et eodem modo. Ita, cava¹ et amœna² Lacedæmon, petrosa³ Aulis, ventosum Ilium, bene structæ et munitæ Athenæ⁴, Mycenæ⁵ et Tyrins⁶, quarum exstant mœnia pervetusta, etiam rite appellarentur; albet Oloossonis⁷ solum; vorticosos⁸ Xanthus, argenteos⁹ Peneus fluctus volvit; Epidaurus¹⁰ vitem colit¹⁰; Argis¹¹ et in Thessalia¹² equi aluntur; nec Thisbe columbis grata¹³ esse desiit.

7. De Trojano agro et Græcia, de ipsius Homeri ingenio jam satis, quanquam summatim et generaliter, dixi, ut liquet quibus indiciis et argumentis potissime inniti mihi proposuerim, et quo modo adversus Vœlkerii Gelliique commentarios ipsius poetæ verbis causam adjudicaturus sim. Nec est aut paradoxum aut hypothesis quam non facile et necessario refellant Homericæ imagines.

Neque hic quæram an Ithacam Homerus suis ipse oculis viderit, ubi eum appulisse et commoratum esse, imo natum fuisse aliquando veterum perhibent fabulæ¹⁴. Satis erit si illud adnotaverimus Ithacam nobis ex Homero melius Ilio

1. *Il.*, II, 581; *Od.*, IV, 1. — 2. *Il.*, III, 239, 443. — 3. *Il.*, II, 496: *Περὴσσα*. — 4. *Il.*, II, 546. — 5. *Ibid.*, 569.

6. peculiari verbo *τετυχέσσα* dicuntur Tyrins et Gortys, *Il.* II, 559, 646.

7. *Λευκή*, *Il.*, II, 739. Quod a viatoribus passim confirmatur.

8. *Il.*, XX, 73. — 9. *Il.*, II, 753.

10. *Il.*, II, 561. — 11. *Ἰππόβοτος* de Argo, id est de Græcia, passim dicitur; sed equum domitor Diomedes Argivus appellatur (*Od.*, III, 181.).

12. Sæpius in Homero et Achillis equi, et Centauri (*Il.*, I, 268), et *equites* Peleus, Phœnix, Patroclus memorantur; quibus et Eumeli equas addas, (*Il.*, II, 763, XXIII, 268).

13. *Il.*, II, 502. Cf. Leakii narratiunculam.

14. Cf. Bern. Thiersch, *Ueber Homers Vaterland*. 1832.

notam esse : cum enim in exiguis scenis simplicior fabula agatur, poeta sibi in continuanda narratione magis constat, paucioribusque omissis, frequentiores et vividius expressas eorumdem locorum imagines effinxit; cum vero, in describenda parva regione, minori intervallo distet geographi et pictoris munus, rarius hic erravisse Homerum verisimile est quam cum Thessalorum regum fines, aut Telemachi iter, aut etiam Trojanum agrum describeret.

Ulyssis igitur Ithacam ex Odyssea adumbratam hodiernæ Ithacæ non semel et diligentissime contuli, ut antiquioris Græciæ geographiam et ipse pro meis viribus illustrarem, vel potius ut inde planius scirem quam accurate vero semper accesserit Homericæ poesis, non secus cum locos et naturam ad vivum pingit, quam cum mores hominum imitatur.

CAPUT PRIMUM.

GELLII DE INSULÆ SITU OPINIO ADVERSUS VÆLKERIUM
DEFENDITUR.

1. Quod ad Ithacam attinet, minorem solito auctoritatem Vælkerius testimonio suo dedisse videtur, qui insulæ nostræ situm mutare quodammodo coactus fuit : quæ si enim vera sua de sede non cessisset, infirmaretur omnino subtilis illa de mundo Homero doctrina cujus se auctorem Vælkerius profitetur. Dubia vero doctrina hic mihi prave videtur uti.

Unum sub iudice est verbum quod, Vossio teste, septentriones, occasum vero, teste Vælkerio, indicat¹ : unde obscurior etiam fit locus ille perdifficilis in quo Ulysses Alcinoum docet ubi sua Ithaca in mari et sub cælo sita sit. Aliorum jam multis interpretationibus meam quoque addam necesse est, qui mihi proposui insulam a Gellio repertam recognoscere, potiusque probare eam ab Homero ita descriptam fuisse ut reperiri potuerit, nec debeat mythicis terris annumerari.

Si vulgarem interpretationem sequimur, respondet Ulysses Alcinoo² se « incolere insulam *late conspicuam*, in qua mons surgit nemorosus, *arduus*; circum autem insulæ

1. Vælker, c. II.

2. *Od.*, IX, 21-26 :

Ναιετάω δ' Ἰθάκην εὐδείειλον · ἐν δ' ὄρος αὐτῆ,
Νήριτον εἰνοσίφυλλον, ἀρικρεπές · ἀμφὶ δὲ νῆσοι
Πολλὰι ναιετάουσι μάλα σχεδὸν ἀλλήλησιν,
Δουλιχίον τε Σάμη τε καὶ ὕλησσα Ζάκυνθο·
Αὐτῆ δὲ χθαμαλὴ πανυπερτάτη εἰν ἄλλι κείται
Πρὸς ζῶφον — αἱ δὲ τ' ἀνευθε πρὸς Ἥῳ τ' Ἥελίον τε.

multæ habitantur, *aliæ aliis proximæ*, Dulichium videlicet, Sameque et nemorosa Zacynthus; *ipsa* autem, *humilis* (sive, ut quibusdam placuit¹, terris propior), *longe suprema* in mari jacet, *ad occasum* (sive ad septentriones); illæ vero *seorsum* versus auroram solemque. »

Quantum inter se verba illa dissentiant aut a vero absint satis patet, cum ipsa Ithaca *humilis* sit et *late conspicua*, Cephalenia vero sita sit ad meridiem aut ad auroram, remotior ab Ithaca, Dulichio contra et Zacyntho proxima. Quæ cum ita sint, si ζόφος, ut Vossio placuit, pro septentrionibus intelligendus est, fortunæ gratias agamus quæ, versus Leucaten et Aquilonem, Cephaleniam Ithaca paulo inferiorem esse decrevit; at si, Vossio errante, rectius Vælkerii interpretatio² septentriones occasu commutavit, tum parum proficeret perangustum hunc distendere sinum qui utramque insulam dividit : ipsas etiam inter se commutare sedem insulas, Ithacamque errare Vælkerius jubet; cui non montes, non maria obstant, quin, invitos licet, ad suam opinionem Homerum ipsamque Græciam adducat.

2. Hunc vero Odysseæ locum qui, ob falsas aut contortas interpretationes ne intelligi quidem potest, sine dubio tamen intelligi posse constat, quippe qui veteribus grammaticis nec interpolatus, nec delendus restituendusve visus est. Quem ut ipse interpretatione nova explanare possim, nihil aliud mihi necessarium videtur nisi ut aliqua verba³, propemodum expletiva, liberius vertam, præsertim vero ut, si quod mathematicum vocabulum a Vossio aut Vælkerio admissum est, illud omnino respuam : jam enim scimus Homerum nobis non theoremata cosmographica, sed poeticas imagines obtulisse.

1. Cf. Vælker, p. 47.

2. Quæ pluribus jam ante placuerat : cf. Theil, *Diction. d'Homère*, s. v. ζόφος, aut potius Vælker, p. 43.

3. Πολλὰι μάλα πᾶν in verbo πανοπερτάτη. ἀνευθε : quæ, ut cetera ejusmodi verba, rarius in Homericis poematibus, haud secus atque in sermonibus puerorum, eandem vim habent quam in posterioris ætatis libris.

Hæc igitur erunt, aut ego fallor, vera Ulyssis verba :

« Ithacam habito, *late conspicuam*, in qua mons est, Neritum frondosum, arduum. Quam circum habitantur insulæ plurimæ, ab aliis aliæ parum distantes, Dulichium scilicet, Sameque et Zacynthus nemorosa. Ipsa, *in mari firma*, ceteris remotior est *versus tenebras*, dum aliæ vertuntur *ad auroram et solem*. »

Jam nulla sunt verba quæ inter se repugnent, nec amplius ambigitur quæ sit Ithaca, aut ubi jaceat in mari. Nulla alia insula rectius dici potest *late conspicua*¹ : sive enim Corinthiacum sinum liqueris, sive Elidos littora legas, tum ex alto prospicies excelsum et a ceteris sejunctum montem, unum videlicet, quia in unum coeunt duo cacumina quæ reipsa isthmo et *portu longo* sejuncta sunt. Pergas vero : cum jam Cephallenicum regnum transieris, et in conspectu apparent Epiri ipsiusque Scheriæ littora, si Leucaten et *nimbosa cacumina* respexeris, longe se oculis etiam præbet mons, ex vertice prope modum rotundo, cujus undique sibi figura satis constat. facillime agnoscendus, Neritum scilicet arduum, *conspicuum*.

Aliæ insulæ, ab oriente ad meridiem et occasum, in orbem² circum Ithacam glomerantur ; quæ ceteris, Cephalle-

1. Neque aliter εὐδείλο; verti potest, ut etiam ex ceteris *Od.* locis liquet, præsertim ex his Ulyssis verbis (XIII, 234) :

Ἦ πού τις νήσων εὐδείλος, ἢέ τις ἀκτὴ
καίθ' ἄλλ' ἐκκλιμένη ἐριβόλακος ἠπειροῖο ;

ubi bene *ad occasum versa*, ut Strabo (l. X) et alii, pariterque *aprica, sonnig*, ut Vossius, interpretati sunt, sensu omnino carent : Ulysses enim de insula quacumque loquitur ; unde apparet εὐδείλον nihil aliud esse, cum de insula agatur, quam expletivum sive *Homericum* epithetum, veluti εὐκτίμνος ; omnis urbs aut domus, vel ignota, appellari potest (*Od.*, VI, 315 ; IX, 533, et alias). Ithaca vero, præ ceteris insulis, a continenti valde sejuncta, ideoque in mari valde conspicua non semel dicitur (*Od.*, II, 167 ; XIII, 212).

2. Proprie ἀμφί. Nec, in versu insequenti, pro πολλὰι *aliquas, nonnullas* vertere dubitarem ; sed et plurimæ dici possunt Cephallensium insulæ : Dulichium, Same, Zacynthusque solæ dignæ erant quæ nominatim designarentur ; minores vero multæ insulæ sive Dulichio et continenti (*Il.*, II, 625),

nīæ præsertim vicina¹, in medio tamen emicat aperte; ob formam simpliciorē², in se oculos convertit; ideoque eam, quanquam parvulam, etiamsi sua historia ceteris clariorem non effecisset, pro Ionici maris umbilico habere nautæ potuerunt, sicuti Delos, etiam humilior, totque magnis florentissimisque insulis circumdata, Ægæi tamen maris umbilicus habita est.

At in hoc a Delo Ithaca discrepat quod Delos e longinquo nihil nisi punctum videtur esse, inter maris fluctus et cœli nubila quasi suspensum. Ithaca vero firmis radicibus solo hæret, a terra continenti, velut Æa, omnino sejuncta, sed mediis in fluctibus immobilis³, dum alias insulas⁴ ipsamque Delum erravisse in mari perhibebant. Ita ἀριπρεπής, εὐδείλιος simul et χθαμαλή dici eadem insula facillime potest; sin aliter, nihil Homerus dixisse potest, quod non perobscurum, imo absurdum sit.

3. Superest nunc ut sub oriente, sub occidente sole, sub caliginosa cœli regione insulas illas reponamus; nec plane ubi sitæ sint, sed ubi sitæ videantur: quippe nihil aliud Homerus novisse potuit quam quod vidit, aut potius etiam (ut

sive ipsi Ithacæ adjacent, e quibus ab ipso Homero Ægilips, Crocylea (II., II, 632), Asteris (Od., IV, 846 sqq.) memorantur.

1. Ἄνευθε, non idem plane est quam procul, aut, ut illud ipsum Latinorum *procul*, non adeo definitum. Ceterum vel ex *Od.* constat Ithacam Cephallenīæ proximam esse (IV, 671, Ἐν πορθμῷ Ἰθάκης τε Σάμοιο τε). Nec inter se loci repugnant: Αἱ δὲ τ' ἄνευθε, *illæ seorsum*, aut, simplicius etiam, *illæ vero*.

2. Magis quam ob montium altitudinem: altius enim vel Nerito exsurgit meridiana pars Cephallenīæ.

3. *Od.*, X, 195-6.

Νῆσον, τὴν περὶ πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωται·
αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ κείται.

Quam antithesin, χθαμαλὴ εἰν ἄλί, libentius verterem. *firma in mari circumfluo*, aut etiam *terra in mari, insula*, quam: *humilis in mari*. Ea enim interpretatio non modo cum hujus loci sensu male congruit (quomodo enim *humilis* Ithaca esse potest, si Neritum excelsum, ἀριπρεπής, si ipsa εὐδείλιος est?), sed sensu omnino carere videtur.

4. *Od.*, XII, 61, XXIII, 327.

pastor ille Virgilianus¹⁾ quam quod oculorum ludibrium, per nubila aliquando, vidisse sibi videbatur.

Quemcumque vero posterioris ætatis nautæ, geographi, vel ipsi poetæ, iis sensum adhibuerint vocabulis, quibus designantur diversæ cœli regiones, constat ante omnia Homerum in cœlo non quatuor partes peculiaribus distinxisse nominibus : a die nox tantum discernitur; hinc regnant tenebræ, inde lux²⁾. Illud vero præsertim notandum est, tenebrarum regionem simplicem esse, uno semper et eodem nomine designatam, dum alterius contra regionis, luci addictæ, nomen variat : nempe tenebris (ζόφω), nunc aurora, (ἠώς³⁾), nunc aurora et sol (ἠώς τε ἡελιός τε⁴⁾) opponuntur. Dubitantque interpretes utrum ἠώς τε ἡελιός τε orientem modo designent pariter ac si ἠώς modo diceretur; aut orientem simul et meridiem, id est dimidiam cœli partem; aut etiam regionem illam quæ inter orientem et meridiem continetur, et unde serius Euronotus spirare dictus est.

Eam vero ad perpendicularum exactam orbis descriptionem ne præsensit quidem Homerus. Normam iterum et circumum omittamus; ratione adstrictius uti minime opus est : oculos modo in cœlum, a mane usque ad occasum, dum crescit decrescitque dies, defixos teneamus; nosque horæ, quarum progressu sensim immutatur terrarum species et color, doceant quid sit vere pro se ille ζόφος, qui pro septentrionibus et pro occasu habitus est; quamve ob causam, immutabili et individua illi nocti, cui dimidiam cœli partem obtigisse jam parum verisimile est, spatium Homerus opponat latius, sed minus certum, integrum vicissim et divisum, quod nunc ab aurora, nunc a sole, nunc ab utroque suum nomen accepit.

1. *Æn.*, VI, 453.

2. Quod optime explicavit Vœlker, p. 40 sqq. Quid vero lucis regionem eandem esse quam auroram voluit, cum et auroram et meridiem insuper contineat? Cui nos etiam et occasum ex parte adscribimus.

3. *Od.*, X, 190. — 4. *Il.*, XII, 229; *Od.*, XIII, 240.

Hoc unum in certamen adduci nullo modo potuit quam cœli partem ἦως indicaret : sine ulla ratione aut doctrina, hanc potissimum oculi novere regionem ubi aurora illucescit¹ solque oriri videtur², punctum certissimum facillimumque notu, etsi cum mensibus loco moveri solet. Sol exortus sensim surgit ad cœli verticem³, sensim inde ad occasum vergit⁴ : nec tamen cœlum ac terras æque radiis illustrare desinit ; ignibus contra clarioribus effulget, naturamque omnem, prius quam oculis nostris se subducatur, purpureis coloribus vestit, ideoque eum nec occumbere, nec exstingui vulgari suo sermone etiam hodie Græci dicunt, sed *regnare*⁵ : quod verbum linguæ Homericæ apte convenit. Sibi vero minus constitisset poeta si tenebras uno et eodem semper verbo, ζόφον ἡερόεντα, eam præ omnibus cœli partem vocavisset ubi purpura quasi et auro nitentem regnare solent vidit.

Ubi sol vergit⁶, ibi vesperam⁷, ibi jam noctem ingruere, inde spirare Zephyrum⁸ qui, cum ab occasu spiret, a ζόφου nomen duxisse potest, posteriores geographi docebunt. Eos vero usque ad fines lucis regionem, solis regnum patere Ho-

1. Φαίνεται (*Il.*, XXIV, 417, 785; *Od.*, III, 491), ἐπέρχεται (*Od.*, XXII, 198), φέρει φῶς βροτοῖσιν (*Il.*, XIX, 2, cf. φαεσίμβροτος, XXIV, 785), ὑπεῖρ ἄλα (*Il.*, XXIII, 227), sive πᾶσαν ἐπ' αἴαν (*Il.*, VIII, 1) κιδναται. Ceterum δία, φαεινή, εὐπλόκαμος, κροκόπεπλος, ῥοδοδάκτυλος, χρυσόθρονος.

2. Ἄνιεται (pass.), ἀνασούει (*Od.*, III, 1), ἀννεῖται (*Od.*, X, 192). Cf. præsertim (*Od.*, X, 190-2) : ὅπη ἦως, id est (nec aliter is locus intelligi potest), ὅπη ἥλιος ἀννεῖται. — Inde illa regio, quam aurora obtinet, soli quoque peculiariter adscribitur, ita ut auroræ, solis orientis, vel auroræ et solis aliquando dici potuerit (præf. *H. Ap.*, 436, ἔπλεον πρὸς ἦω τ' ἡελίου τε), licet alibi ἦως τ' ἡελίος τε latiore quoque regionem, ut infra dicemus, designet.

3. Μέσον οὐρανὸν ἀμφιβεβήκει (*Il.*, VIII, 68; XVI, 777; *Od.*, IV, 400).

4. Μετανίσσεται βουλυτόνδε (*Il.*, XVI, 779), melius ἄψ ἐπι γαίαν προτρέπεται (*Od.*, XI, 18). — 5. Βασιλεύειν. — 6. Δυσόμενος (*Od.*, I, 24). — 7. Τοῖσιν μέλας ἔσπερος ἦλθεν (*Od.*, I, 423). Inde Hesperia (*Od.*, VIII, 29) :

Ἴη πρὸς ἡοίαν ἢ ἔσπεριων ἀνθρώπων.

8. Qui, apud Homerum, et a septentrionibus nonnunquam spirat (*Il.*, IX, 5; *Od.*, XIX, 206), δυσαῆς (*Il.*, XXIII, 200; *Od.*, IV, 567).

merus etiam existimat, quod ab aurora ad occasum majorem cæli occupat partem, πρὸς ἡῶ τ' ἡέλιόν τε. Ibi tantummodo, ibi vere tenebræ incipiunt, ubi sol, cui non datur suum in cælo sub oculis nostris orbem perficere, in tenebras¹, sub terram vadit, deperitque². Caliginem inde et noctem, κνέφας, νύκτα, ζόφον, rarius³ ipsum occasum Homerus vocat quam eam huic adjacentem regionem cui dies non arridet⁴, quam vix tingunt auroræ lux amabilis splendidioreque occasus colores. Ipso solis in itinere, intervalla discerni possunt : inde ea, incerta etiam, sed diversa auroræ, solis, sive auroræ solisque nomina; altera vero regio uniusmodi est et sibi consimilis, tristior, invisæ, quam dividere non minus quam definire difficile est. Hanc sola nox solabitur illa stellarum lunæque dubia et tremula luce quæ a nostro splendido sole ad hanc languidiorem et gelidam Ditis diem ducit; eodemque verbo utramque hanc horrendam sedem, obductam caligine, solique inviam pristina poesis appellat, nempe septentriones⁵, quos pavidi nautæ ne tentare quidem audent⁶, Erebumque⁷ ubi diem amissam lugent vel qui umbrarum tenent sceptræ⁸.

Ego quidem, tum de saxis, quibus superimpositam Ulyssis urbem fuisse Gellius arbitratur, tum de clivo, cujus in dejectu eam Leakius reperit, solis omnem aspexi cursum : qui, cum supra hos Acarnaniæ montes, ubi duodecim unius

1. (*Od.*, X, 190-1) : Ὀπη ζόφος, id est ὅπη Ἥέλιος εἰς ὑπὸ γαῖαν. (*Ibid.*, III, 335) : φάος οἴχεθ' ὑπὸ ζόφον, (329) :

ἡέλιος δ' ἄρ' ἔδν καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθε.

2. Οὐρανοῦ ἐξαπόλωε (*Od.*, XX, 357).

3. Obstant duo loci jam laud. (*Od.*, X, 190-2 ; *Il.*, XII, 239, 240), quin plane dicam occasum, id est communes lucis et tenebrarum fines solis regioni omnino assignatam ab Homero fuisse.

4. Τερψίθροτος (*Od.* XII, 274). — 5. *Od.* XIII, 241 et alias.

6. Ultra Scheriam, terrarum extremam, mare inaccessum, ignotum est.

7. (*Od.* XII, 81) : Πρὸς ζόφον, εἰς Ἐρεβός. (*XX*, 356) : Ἐρεβόςδε ὑπὸ ζόφον. (*H. Merc.* 257-8) : Ἐς Τάρταρον ἠερέοντα, ἐς ζόφον. Cf. etiam ὑπὸ γαῖαν (*Od.*, X, 191, *Il.* XIX, 259), Ζόφον εὐρώοντα et φάος (*H. Cer.*, pass.). — 8. *Od.*, XI, 38-491.

cujusque generis greges pascebant Ulyssis servi¹, exortus est, pone septentrionale Cephalleniae promontorium, non procul a Leucade, occidit. Omne igitur Ulyssis regnum ex ordine, nempe continentem primo parvasque continenti adherentes insulas², mox, ultra Neritum, Dulichii saxa viridantiaque Acheloi pascua³; inde etiam, ad extremam partem freti quod portum urbi praebebat, divinae Elidis⁴ littora; denique, ultra excelsum Sames montem, Zacynthi nemora perlustrat. Solam vero Ithacam in itinere quasi negligit, ceteris insulis remotiorem versus tenebras (πανυπερτάτη πρὸς ζῶφον), jamque ingruentis noctis caligine prope involutam⁵, dum, seu oriente Aurora, seu ascendente et regnante sole, (πρὸς ἡῶ τ' ἠελιόν τε) aliae plane lumine perfusae sunt. Ithacam vero ultra, Graecia jam non est quodcumque apparet, barbarae autem jacent regiones, Taphos, praedonum nota sedes⁶, ater continens⁷, lucidis Graeciae terris oppositus, Thesprotia scilicet inhospita cui dat jura regum crudelissimus Echetes⁸, formidolosaeque Erebi tenebrae quarum pro limine et via Leucas habebatur⁹.

4. Ceterum ipse Vœlkerius, cum librum suum inchoaret, a *chorographia*, id est locorum descriptione, *cosmographiam*, id est mundi descriptionem et scientiam, accurate discreverat: cur non sensit apud Homerum dubiam et obscuram mundi, fideliorem verioremq̃ue locorum esse descriptionem, et, quotiescumque in eo cosmographia et chorographia inter se dissentiant, errare sine controversia cosmographiam? Cui contra ipse caecam dare fidem maluit.

Ergo, etiamsi temere omnino intervalla restituissem, et male soli, ἡελίῳ, auroram, meridiem occidentisque insuper

1. *Od.* XIV, 100 sqq. — 2. ἡπειρον ἢ δ' ἀντιπέραια (*Il.* II, 635). — 3. Δουλίχιον πολύπυρον, ποιῆεν. (*Od.* XVI, 396). Cf. Exc. C. — 4. *Il.* II, 615.

5. Eo magis quod urbem paulo ante noctem Neium jam inumbrat.

6. *Od.* XV, 427, XVI, 426. — 7. *Od.* XIV, 97, XXI, 109. — 8. *Od.* XVIII, 84-8, 116. — 9. *Od.* XXIV, 11.

partem, ζῶφφ vero septentrionales tenebras assignavisse, tamen, ubicumque alias inter insulas et sub sole sita sit nostra Ithaca, neutiquam possumus dubitare quin eadem sit insula quam in *Odyssea* descripsit Homerus: quod nec Vælkerius admittere omnino recusat: eam vero prave descriptam contendit. Ego autem non diffitebor descriptionem homericam a Gellio nimis perfectam judicatam esse: a Vælkerio vero, minus quam æquum erat, probata fuit. Qua de re mirum in modum cuncta testimonia consentiunt; ita ut quisque viator novus qui Ithacam invisit, nihil aliud possit quam quidquid ab aliis jam narratum est iterare: hi vero, Homericæ *Odysseæ* fidi interpretes, verbum verbo propemodum reddiderant.

5. Nec adeo exilis insula est, nec lata¹; aspera² quidem, saxosa³, pascuis caret quibus equos alere, et campis ubi curribus possit uti⁴; nec tamen sterilis, ut desertus ille scopulus⁵ cui Ithacæ nomen Spohn temere indiderat: montes enim inter frondosos silvasque⁶, agros habet uberrimos⁷ quos fecundare certant pluvia, rosque singularis, divinus, et perennis fontium aqua⁸. Copiosum igitur frumentum⁹ alit; olivas¹⁰ maturitatem adipisci videt; nec facile, vel in beatissimis Scheriæ hortis, aut fructus, aut olus invenitur, cui invidet¹¹; ceteris etiam felicior arboribus, vitis omnigenas præbet uvas¹², vinumque dulce, sed rubrum, nigrans¹³, multaue temperandum aqua¹⁴. Ipsæ quæ non aratro aut rastris vertuntur terræ, parum equis et mulis

1. *Od.* XIII, 244. — 2. Τρηγεῖα (*Od.* IX, 27, XIII, 242). κραναή (I, 247, XV, 510, XXI, 346). — 3. Παιπαλέσσα (XI, 480). — 4. IV, 605-9, XIII, 242. — 5. Vulgo ἀτοκος (infecundus), unde etiam *Iotako* appellatus. — 6. Νήριον εἰνοσιφυλλον (IX, 22), κατακείμενον ὄλη (XIII, 351). ὄλη παντοῖη (XIII, 246-7). — 7. Πίονα δῆμον (XIV, 329, XIX, 399), sive ἔργα (IV, 318), πίονας ἀγρούς (IV, 757). — 8. XIII, 245-247. — 9. Σῖτος ἀθέσφατος (XIII, 244). — 10. XXIII, 190, XXIV, 246. — 11. V. Laertis fundum descriptum, XXIV, 221 sqq, 339 sqq. — 12. XXIV, 342. — 13. Μελιθῆς, ἐρυθρὸς, αἶθοψ, pass. 14. XXIV, 364.

idoneæ, qui aut Spartæ relinquuntur¹, aut mittuntur in Elidem², bobus certe, porcis, ovibus bona, capris optima est, quæ in montibus numerari vix possunt³.

Solum tamen, etsi, jam per se ferax, agricolarum etiam patientia et sudoribus fecundatum est, munera sua non adeo large et liberaliter effundit ut tot incolis sufficiat: quibus Cephallenia⁴ greges, Acarnania⁵ greges et frumentum alit, mare præsertim externas præbet opes. Insulæ vero natura favit: ubique enim in littore, naviculis, si quandoque a procellis ex improvise agitantur, stationes occurrunt tutissimæ, magnasque ipsas naves portus plurimi, profundi, adversus omnes ventos tumentur⁶. Ithacenses igitur Græci, veluti Scheriæ Phæaces, nautæ peritissimi facti sunt: urbis in portu multæ naves numerantur, aut vetustiores, aut novæ omnino⁷, quæ quotidie vicinas insulas petunt, in Elidis et Messeniæ urbes descendunt sæpissime, nonnunquam etiam maria longinquiora et minus nota tentant⁸.

Ea est insula quam, ab Homero descriptam, ipse, post tot alios, invisit. Rariores silvæ in Nerito virent; nonnulli, deficiente arborum umbra, fontes exaruerunt; nec Argus in saltibus aut capras aut cervos⁹ etiam nunc sequeretur (super sunt vero lepores, quamvis id Plinius¹⁰ negaverit); Eumæi porcorum denique numerus imminui non desivit¹¹. Parum tamen immutata terra est, nec alia in omni Græcia regio est quæ veterum descriptionibus ita conveniat.

Vel incolarum ingenium et mores adhuc perstitisse videntur: qui tamen ne Corinthiacis quidem accolis orti sunt, nedum se veram Ulyssis, Eumæi¹² et Philetii prolem jactare possint. Constat enim, exeunte jam media ætate, ad id Venetiam coactam esse ut per insulas et in ipso continenti novos

1. IV, 601 sqq. — 2. *Ibid.*, 635. — 3. *Ibid.* 606 et pass. — 4. XX, 210. — 5. XIV, 100 sqq. — 6. Διμένες πάνορροι (XIII, 195). — 7. II, 293. — 8. XIII, 248, 256 pass. — 9. XVII, 295. — 10. *Hist. nat.* IV, 12. — 11. *Od.* XIV, 17.

12. Eumæi se nepotem esse falsus ille Koliades prædicat.

quæreret colonos¹, qui desertam Ithacam² occuparent. Sed recentiores hos incolas ad easdem virtutes terra eadem informavit; nullaque, hoc in mari, insula est, cujus cives laboris patientiores videantur, aut quæ plures naves instruxerit³ ditioresque ex agro tam exili fruges colligat. Nec seditionem Ithacenses, nec lites amant⁴; quid sit scelus propemodum nesciunt; idque adhuc dici potest quod Ulysses de patria sua profiteri gloriabatur, optimam populi altricem⁵ esse hanc terram, imo ei suam semper Minervam favere.

1. Anno MDIV. Cf. Mure, t. I, c. 4.

2. Τὴν ἔρημην Ἰθάκην (Fauriel, *Chants popul. de la Grèce*, t. I, p. 118).

3. Non minus sex et triginta magnis navibus *Vathy* habebat cum eam iterum anno MDCCCLIII inveni.

4. Ab hospite et amico quodam meo, qui iudicis munere in utraque insula functus erat, id accepisse memini, non tot Ithacæ in anno integro quam viginti diebus Cephallenæ iudicia judicari, cum Cephallenia tamen Ithacam non quinquies incolarum numero excedat.

5. Ἀγαθὴ κουροτρόφος (*Od.* IX, 27).

CAPUT SECUNDUM.

GELLII DE URBIS ULYSSEÆ SITU REFELLITUR CONJECTURA.

1. In tam brevi spatio vel minima singulatim Homerus descripsit, nec ita tamen ut omnia facile agnosci possint : Neritum sane conspicuum, Phorcynis portum ab omnibus ventis defensum, Nympharum speluncam, Arethusæ fontem et Corvi petram, hæc omnia, qualia ea poeta pinxit, et nos visuros sperare possumus; sed quomodo poterimus, inter tot fundos, peris, ficis et vinea pariter luxuriantes¹, nec multum distantes a mari², unum ex aliis hortum eligere cui Laertis nomen reddatur?

Si vero, cum plurimos portus insula habeat, portum urbis aut Rheithrum, si lucum Apollinis fontemque ab Ulyssis proavis structum, aut Mercurii collem ipsumque Neium quod urbi imminet reperire in animo habemus, necesse est prius novisse qua in parte insulæ urbs sita fuerit.

At hæc adhuc pendet controversia, repertuque difficilior in insula urbs, quam insula in ponto erat.

2. Constat ex diversis testimoniis plures fuisse in insula urbes, Ithacam videlicet, Polycitorium³ Alalcomenasque⁴; quarum unam tantum Homerus novit; nec eam peculiari nomine usquam designat: unde credere est idem fuisse insulæ et urbis nomen.

1. *Od.*, XXIV, 205-270, pass. — 2. Ut ex XXIV, 306-8 conjicitur. Cf. etiam I, 190, 193; XVI, 150.

3. Eust. *Od.*, XVII, 207; *Etym. ma n.*, s. v. Πολύκτιον.

4. Steph. Byz., s. v. Cf. Strab. et Plut. infra citatos.

Summo in saxo, quod, velut isthmus, utramque insulæ partem jungit, minime contemnenda oppidi rudera Gellius invenit, quod sine dubio hellenicum et idem pervetustum est. Cum tota in insula nullæ supersint ruinæ satis dignæ quæ cum isthmi muris comparentur, facile inde inferre Gellius potuit se Homericam invenisse urbem : imo urbem in littore, arcem in colle, summo in cacumine ipsam Ulyssis domum se vidisse sibi finxit. Inde, tanti momenti testimonio confisus, murum, primam et interiores aulas, ipsum limen, cænaculum, armarium Penelopesque thalamum vel in tabula curiose et solerter composita delineare Schreiberius¹ non dubitavit. Ubi vero æreis aliquot in numismatibus, ibi repertis, Ulyssis caput primasque Ithacæ litteras viatores agnoverunt², jam non fas fuit dubitare quin una et eadem fuerit Homeri et Gellii Ithaca. Ex quo, si quis, effosso solo, aliquid etiam consecutus erat, hic Ithaci, Neriti et Polycitoris fontem, alius Penelopes gemmas, ille Telemachi hastam se invenisse gloriabatur.

Ceterum, Gellio de urbis situ fide adhibita, neque ego infitiar tum (dummodo ex Cephallenæ promontoriis unum electum fuerit quod pro insula habeatur Asteridosque accipiat nomen) satis facilem esse cujuscumque homerici de Telemachi aut Ulyssis itineribus loci interpretationem.

Id vero non satis est. Neque murorum figura pro certo argumento proponenda est, cum satis constet³ non semel ac-

1. In libro tamen accuratissime composito; nec aliud auctori defuerat quam locos ipsum invisisse. V. cap. iv : *Beschreibung des Hauses des Odysseus*. Cf. Lechevalier, *Ul. Hom.*, pl. V.

2. Cf. Eckhel, *Doctr. numm. vet.*, 1794, vol. II, p. 274; Gell, s. 49; P. de Bosset, *Essai sur les méd. ant. des îles de Cephall. et d'Ith.*, Londres, 1815, p. 29; Schreiber, p. 102-4. Ego quoque Ithacæ, sed in septentrionali insulæ parte (cf. Bosset, p. 11), nummum inveni Ulyssis et Palladis capite impressum.

3. Præsertim ex quo in Lycæo monte inventi sunt rudes et multanguli lapides lapidibus orthogoniis superimpositi.

cidisse ut eodem tempore modis diversis (nunc recentiori præsentis sæculi, nunc obsoletiori more), ædificaretur; sæpius etiam, ut ejusdem generis ædificia non tamen ejusdem temporis essent, si condita erant apud populos quorum alter serius artes didicerat : nec quisquam erit qui dubitet, si modo Odysseam perlegerit, Ithacam Pylo, Mycenis et Sparta, tum opibus, tum artium aut industriæ profectu multo inferioriorem esse. Quod si igitur muros propemodum similes servavissent, verisimile esset quod ibi ab Agamemnone aut Atreo exstructum fuerit, idem hic Ulyssis nepotibus adscribendum esse.

At Gellio libuit pervetustos Ithacæ muros aliquot etiam annis vetustiores quam sunt fingere, ut Mycenis Tirynthiacisque ruinis ætate propiores fierent; quibuscum vereor ne perperam collati¹ fuerint, cum totam per Græciam, præsertim vero in Græcia occidentali, plurimarum urbium ever sarum occurrant ruinæ quæ, Ithacæ ruinis similes, eamdem ætatem sibi vindicare videantur, Cycloperum vero et Iliadis tempore sine dubio recentiorum.

3. Gellio vero assentire nullo modo possum, cum mecum et quæ dixerit Homerus, et quæ non dixerit, reputem; isthmiacamque arcem ab Homero ignotam omnino fuisse ex eo facile arbitror quod eam aliis certe coloribus pinxisset quam Ulysseam urbem pinxit.

Neque enim is est arcis Gellianæ situs ut a ceteris arcibus non omnino discerni debeat : quæ duos montes dividit, mari utrinque imminet, et aditu caret undique. Mirum erit si poeta ille, cui semper ea colligere placet quæcumque locorum vividam imaginem offerunt, postquam Pheras apud lacum conditas², arduum³ Diuum, Gortyna bene munitam⁴ vel cursim ante oculos posuit, totiesque nos docuit Ilium a ventis agitatam esse, solam Ithacam, de qua tamen

1. Nominatim : Cf. etiam Lechevalier, op. cit. p. 1,59. — 2. *Il.*, II, 711 — 3. *Ibid.*, 538. — 4. Τεχνοεισα (*ibid.*, 646).

sæpius loquitur, ita negligenter descripserit ut nec muros ejus (si qui fuissent memoratu digni), nec prærupta latera, nec duo quæ prospicit maria uno saltem verbo memoraverit. Vel in ipso Ulyssis regno, suo nomine pingitur parvum illud, forsân in mari, saxum, cujus cacumen ipsis capris impervium est¹: eam vero si arcem, scopulis et pelago velut aquilæ nidum superimpendentem Homerus aspexisset, credimus eum fallere potuisse aut imaginem quæ sponte sua Ciceroni se obtulit², aut nomen illud vere homericum³ ab ipsis pastoribus colli et ruinis vulgo inditum? .

Id etiam Homerus notat difficiles esse vias quæ ab antro Nympharum in Eumæi stabula, ab Eumæo ad fontem urbi vicinum ducunt⁴; multo difficilior vero ea esset quæ a fonte in arcem duceret: cur de ea tacuit omnino, quam tamen assiduo sequuntur, si qui aut ab ædibus in forum, aut ab urbe in portum descendunt?

Ulyssis ipsam domum, septo munitam esse, ab urbe sejunctam, ceterisque majorem et pulchriorem fuisse constat⁵: quibus tamen eam imminere, veluti arcem valde munitam, præruptam, inexpugnabilem, nihil est cur credamus. Præterea, quis, in spatio tam exiguo, maris undique circumvallato, quis, inquam, his ædibus superest locus, quæ aliæ aliis succedunt⁶, insuperque et aulæ, et pavimento ante fores condito, ubi discos, hastilia insolentiamque suam proci exercent⁷, hortoque præsertim et antiquæ olivæ⁸ cui thalamum Ulysses circumdedit? Quomodo etiam in arduum collis cacumen hi perrepsissent boves quorum ibi simul ac mulorum stercus abunde fustum erat⁹? Urbi denique in declivi, per

1. Αβυλίω τρηχέα (*Il.*, II, 633), forsân hodierna Ἄτοκος. 2. Ithacam in asperrimis saxis tanquam nidum affixam (*de Orat.*, II, 44). — 3. Ἀστός, αἰστός, unde Aitos, Aito.

4. Ἀταρπός τρηχέα (*Od.*, XIV, 1', ἀταρπτός, ἀρισφαλής, παικαλόσσα (*XVII*, 234, 196, 204). — 5. *Od.*, XVII, 264, sqq. — 6. *Ibid.* 266. — 7. Πάρουθεν μεγάροιο, ἐν τυκτῷ δαπέδῳ (*IV*, 625, 627). — 8. XXIII, 190. — 9. XVII, 297-8.

saxa prærupta, locus deest, quæ nobis lata apparet, et cujus domus non angustis in vicis densæ et contractæ, sed per agros sparsæ arboribusque circumfusæ videntur. Nonnulla quoque argumenta mihi præbuere Ithacæ portus, Asteris insula, et Neium quod urbi imminet : quæ infra explicari melius erit¹.

4. Ad id vero forsitan ii me cogent quibus Gellii conjectura nimis placet, ut ipse meam de Ἰθακῶ ruinis sententiam in medium proferam, quibus vel nomen defuisse parum verisimile est, cum his in regionibus paucissimæ urbes existerint quarum tanta rudera adhuc reperiantur. De quo nihil esse profiteor quod pro certo velim asserere : quid suspicer vero et ego dicam. Libenter ex Homeri versibus crederem antiquissimam Ithacensium urbem ita conditam fuisse ut hospitibus urbs ipsa, incolis domus ducum facile pateret : populum enim adversus vicinas gentes naves suæ, ducem populi amor² satis tueri videbatur ; neque adeo rex pollebat ut eum sibi ex arce munitissima imminere cives sinerent.

Postea vero populum principemve, aut utrumque simul, nimis fiduciæ pœnituit. Dum Ilium contra ex montibus ad littora maris et Scamandri agros descenderat, Tiryntos vero exemplo quam, expugnatu nimis facilem, incolæ deseruerant, ut Mycenæ proximamque Larissam occuparent, refugere in saxa prærupta urbs Ulyssea potuit : ita ut populus se contra hostes, rex vero se, summo montis in cacumine, contra populum muniret. At, sive Ulyssis nepotibus, ut tuti seditionem refrenarent, sive Corinthiacis colonis ut novam dominationem stabilirent, hunc aquilæ nidum mœnibus instruere placuit, eos sane nec vidisse Homerus potuit, nec descripsit in Odyssea.

1. Πᾶσαι ἀγυαί (II, 388), εὐρύχορος (XXIV, 468.). — 2. C. III.

3. Cf. *Od.* II, 230-234. Ithacensium rex et idem pater Ulysses erat, οἶσιν ἀνασσε, πατὴρ δ'ὧς ἤπιος ἦεν.

Alalcomenæ¹ fortasse primum dictæ sunt; quarum crevere paululum opes, vires invaluere, non adeo tamen ut per se gloriam insignem se adepturas sperarent: illustrioris ergo quæ perierat urbis sibi nomen et historiam sumpserunt. Eo tempore non ignoramus omnes id populos pro summo decore habuisse si ab Homero celebrati fuissent. Ut septem sibi Homerum, tres Nestorem sibi urbes vindicabant, recentiusque Ilium se veram Hectoris et Æneæ Trojam, Romæ parentem haberi contendebat. Quod exemplum Alalcomenæ secutæ, Ithacæ occupaverunt nomen nummisque suis Ulysem impresserunt. Post diuturna obliviam, iterum a Gellio nomen illud quo gloriatæ erant receperunt, quod etiam pæne in omnibus Græciæ descriptionibus obtinent.

Ego vero neminis nisi Homeri testimonio fidem adhibere statui, quod, etsi nos subtili interpretatione Gellius, invitus quidem, fefellit, falsam Ithacam non secus ac falsam Trojam arguit. Ducem igitur solitum etiam nunc sequar, veramque Ulyssis urbem ibi nitar invenire ubi contingeret agnoscere, potius quam dubiæ ætatis ruinas, locos certe a poeta descriptos.

1. Strabo, X, 457; Plut. *Gr. Quæst.* 43.

CAPUT TERTIUM.

DE URBE ITHACA ET MONTE NEIO.

1. Si quis ab *Aeto* occidentale insulæ littus versus septentriones sequitur, post duas circiter horas portum invenit qui ab incolis etiamnunc *Polis* appellatur; nec alio unquam nomine Homerus usus est, qui semper insulam sive *agrum* et *urbem*¹ dixit, veluti *urbs* pro Roma, *urbs* et *astu* pro Athenis, cum nullum adderetur verbum, haberi quoque solebat.

Illud nomen indicii profecto, argumenti vero nequaquam vim et auctoritatem in se habet, quippe sæpius, post longam annorum seriem, locis antiquiora nomina reddit vulgi opinio, quæ jure restituuntur aliquando, nonnunquam quoque immerito transmoventur.

Cum vero occidentali in parte non aliam quam *Aeton* et *Polin* vel naviculis stationem offerat insula, cujus cetera littora ratibus ubique patent, harum alterutram pro urbis Ithacæ portu haberi necesse est: nemo enim est qui urbem Cephallenæ non obversam fuisse credat. At *Aeti* stationem exiguam, malefidam, jaciendisque anchoris, Noto aut Zephyro spirante, vix idoneam esse scimus: *Polis* contra portum vel navibus satis tutum offert, et valde profundum, *πολυβενθέα*², quem profundiozem etiam fuisse conjicere possumus, antequam vineti continentis limus et littoris arenæ ipsum in mare imbribus fuerint deportatæ.

1. Δῆμος, ἄγροί, πόλις, ἄστυ, pass. ἐπ'ἀγροῦ, νόσφι πόλιος, I, 185, XVI, 383, XXIV, 212), ἐξ ἀγροῦ πόλιος (XVII, 182). — 2. XVI, 324.

Ceterum, contra *Polin*, Cephalleniae propior, quaedam in mari jacet insula, saxum videlicet humile, exiguum, cui non inesse duplices Asteridos portus¹ fatebor : sed deserto in saxo² satis erat patere portus qui ratem viginti remigibus instructam³ reciperent; et eorum objecta latera a pelago circumfluenti sensim deformata omninoque subesa fuisse verisimile est; insulam enim jam ego non adeo latam quam ab ætatis nostræ geographis descripta fuerat vidi : quid ergo mirum si, tot post secula, priorem formam amiserit?

Nirpis facile est ab Cephallenia promontoria⁴ divellere, quæ nunquam tamen fluctibus undique circumcincta fuisse liquet, nec melius duplicem portum ab Homero memoratum servavere. Igitur, quandoquidem in freto⁵ non alia quam *Dascaglio* jacet insula, nec alius quam *Polis* in Ithacensi littore profundus patet portus, et quoniam ita sibi invicem insula portusque respondent ut nobis facillime fingamus quidquid ab Homero de eis narratum fuit, jam, vel antequam ad alia argumenta transeamus, non modo licet, sed oportet, ut Leakio visum est, hac in Ithacæ parte homericam urbem quærere quæ non eadem atque *Aetos* fuit.

2. At, hisce in littoribus, vix rarissima antiquissimæ urbis vestigia, ne rudera dixerim, occurrunt. Cur vero, si qua exstant ceteris spectabiliora rudera, ea ætati remotissimæ assignare jubemur? Verisimilior ea esset opinio quæ ex homerico ævo nihil propemodum adhuc superfuisse arbitraretur, præsertim cum ne nos Homerus quidem in urbis eversæ ruinis aliquid quærendum admoneat quod spectabile, quod in æternum conditum fuerit.

Multa nos de Ulyssis domo Homerus passim docuit, quam

1. Λιμένες ναύλογοι ἀμφίδυμοι (*Od.* IV, 846.). — 2. Νῆσος πετρήεσσα, οὐ μεγάλη (*ibid.* 844-6). — 3. *Ibid.* 669. — 4. Chelia (Gell.) Erisso (Goodison, *Itin.*, p. 132.) — 5. Ἐν πορθμῷ Ἰθάκης τε Σάμοιό τε (*Od.* IV, 671, cf. 845.)

magnam¹, excelsam², bene fundatam³, bene ædificatam⁴ et instructam⁵ fuisse dictitat. Quin etiam ædes pulchras⁶ et splendidas⁷ pingit, quibus nec columnæ in altum erectæ⁸ pulchraque laquearia⁹, nec circum mensas, procis octo et centum¹⁰ satis amplas, solia varia, polita, perpulchra, crateres floribus et vino coronati, argentei lebetes, aurea gutturnia deficiunt¹¹. Operæ pretium esse non negaverim, si quis, ut sciat melius quo more vixerint heroes homerici, Ulysseæ domus ex poetæ versibus formam lineis exprimere conatus sit. Si vero ædium illarum præcipuas tantummodo partes reputamus, septa scilicet et aulam¹², tum vestibulum¹³ et porticum¹⁴; deinde domum ipsam ubi procorum convivium ipsaque insuper pugna aguntur, aut Telemachi thalamum, qui sublimis conspicuoque in loco exædificatus fuerat¹⁵, aut gynæceum¹⁶ et ipsius Penelopes habitationem, quæ duplex videtur fuisse cum superiorem domus partem¹⁷ illa interdum occupet, thalamum vero seorsum habeat lectumque olivæ trunco ab ipso Ulysse superimpositum¹⁸, suum singulis, vel in adumbrata effigie, locum assignari per arduum est; nedum ostendi possit ubi quærendæ sint, seu, in septis, occulta porta¹⁹ qua in urbem exitus patebat; seu, in domo interiore, balnea bene polita²⁰, armariumque ubi Ulyssis hastæ reconditæ erant²¹, cella²² ubi dominum rediturum dulcissima vina exspectabant, molæ quibus duodecim ancillæ sedulo incumbebant, quæ panem, *virorum medullam*,

1. *Od.* XXIII, 146.—2. ὑψηλός (I, 126), ὑψόροφος (X, 474), ὑπερφεής (IV, 757, V, 42).—3. εὐσταθής (XX, 258).—4. XIII, 306, XXII, 455.—5. εὐναϊετώων (II, 400, XVII, 28, 275).—6. XVII, 264, XIX, 580, XXII, 495.—7. XXII, 239.—8. XIX, 38.—9. XIX, 37, XX, 259, XXII, 121.—10. XVI, 247 sqq.—11. I, 130, 136, 148, XXII, 452, pass.

12. XVII, 265 et pass. ἔρκος, αὐλή, ἔρκιον αὐλῆς (XVIII, 100), αὐλή εὐερκῆς (XXII, 449), ἔρκεά τε μέγαρόν τε (XVI, 341, XVII, 604), ἔρκεα καλά (XX, 164).—13. πρόθυρον (I, 103, XVIII, 100), πρῶται θύραι (I, 255, alias).—14. αἰθουσα εὐερκίος αὐλῆς (XXII, 449), ἐρίδουπος (XX, 176).—15. I, 425-6.—16. XXIII, 41.—17. ὑπερώια (pass.), σιγαλόεντα (XXII, 428).—18. XXIII, 178 sqq.—19. Ὀρκοθύρη (XXII, 126, 333).—20. XVII, 87.—21. I, 127, XXII, 156.—22. II, 337.

pararent¹; seu, denique in aula, Jovis domestici *fabrefactæ* aræ², tholusque³ ubi graves de mulieribus impuris sumi pœnas Ulysses jussit.

Ceterum ne oblivisci quidem licet Ulyssis domum, quamvis pro magnifica et ipsa habeatur, non adeo tamen structuræ forma aut regali luxu enituisse ut Nestoris (ne fabulosas Alcinoi ædes memorem) Menelaique præsertim ædibus æquiparanda esset, quas ut vidit, luna et sole haud minus splendentes, obstupuisse Telemachum non ignoramus. Quod si ea miracula omnino periere, quid volumus ad nostram ætatem aliquod etiam Ulyssæ Ithacæ vestigium exstitisse? Homeri verba accurate perpendamus, ne nos fallat quæ sit ea quam Ulysses Eumæo jactat magnificentia: quid vero columnæ sine dubio lignæ, bene obseptæ fores⁴, argenteo annulo⁵, lora et clavi⁶ instructæ, postes cupressæ⁷, fraxinea⁸ limina in se habent quod aliquot annos vicisse possit? Nec opus certe fuit ab aliquo olivæ fundum succidi⁹, ut periret lectus ille quo nihil omnis domus spectabilius habuisse verisimile est, cum Ulysses se opus id mirabile, *μέγα σῆμα*¹⁰, suis manibus, nullo adjuvante, effecisse gloriatur. De ebore, argento, auro non semel, de marmore nunquam agitur. Solis lapidibus vincere secula datur; qui vero in hac domo firmiter et affabre structa propemodum numerantur; muro simul, excelso quidem¹¹, et septis aulam defensam esse, solido quoque in pavimento¹² ludere procos, limen lapideum¹³ in cœnaculum ducere, lapidibusque densis¹⁴ lectum ab Ulyse impositum fuisse scimus: e quo tam parvo numero quot lapides suam adhuc sedem retinuisse arbitramur?

1. XX, 106-8. — 2. Διὸς Ἐρκειῖου βωμὸς τέτυγμένος (XXII, 334-5). — 3. XXII, 442, 459.

4. XXII, 259, pass. — 5. I, 442. — 6. IV, 802, 836, XXI, 6-7, 47, 50, pass. — 7. XVII, 340. — 8. *Ibid.* 339, et quercina, XXI, 43. — 9. XXIII, 204. — 10. *Ibid.* 188.

11. τοῖχος εὐδμήτος (XXII, 126), μέγα τεύχρον αὐλῆς (XVI, 343). — 12. δάπεδον (XXII, 309), τοικτόν (IV, 627). — 13. XVII, 30, XX, 258, XXIII, 88. — 14. XXIII, 193.

Nec regali domo multo minus fragilis urbs fuit, quam tamen vastam, plurimis trajectam viis¹, illustrem², imo bene ædificatam³ fuisse Homerus testatur : id vero pariter de omni, vel ignota, urbe vulgo et temere dicitur⁴, quasi urbis, domus etiam nomen adipisci non possit quidquid non bene ædificatum est; bene *mœnita* vero, ut Tiryns, turribusve bene cincta, ut Ilium, Ithaca non dicitur. Indignabimur ergo si, cum Priami et Menelai splendidæ ædes omnino perierint, totque ex insignissimis homericæ urbes adeo eversæ sint ut a viatoribus incassum quærantur, nulla in paupere illa Ithaca Ulysseæ domus et urbis vestigia exstent! easque non alibi inveniri licere statuemus quam ubi ruinæ exstant non modo Iliacis magis conspicuæ, sed quibus etiam recentioris Græciæ urbes florentissimas, Spartam scilicet et Thebas, cedere æquum esset!

3. Porro nihil jam obstat quin urbem cujus ruinas perissee verisimile est, non ex ruinis, sed ex locorum figura, accuratissime ab Homero descripta, restituere tentemus : loci enim et natura minus quam opera hominum, quæcumque sint, mutari solent.

Odysseæ descriptionibus mirum in modum respondet septentrionalis hic situs de quo locutus sum, facillioraque intellectu facit ea quæ in poemate narrantur.

Urbis portui hinc Neritum impendet; illinc ab eo Argestam et septentrionem arcet mons cacumine humilior, radicibus minus latus, a ceteris montibus undique et omnino sejunctus, denique, ob formam singularem, valde conspicuus. Quacumque ex parte locos prospexeris, is, ubi apparuit, oculos detinet : quem Neium esse asserere minime dubito.

Plurima nos exempla docent montes, non ob amplitudi-

1. II, 388. XXIV, 467. — 2. XVI, 170, XXIV, 153. — 3. XXII, 52.

4. VI, 315, IX, 533, XXIII, 259.

nem ab usu nomen accipere; quod iis sæpissime negatur, si qui incompositi sunt: a vulgo contra ultro datur, si quod jugum, si quis collis, si quod saxum denique figuram offert quæ visu facile dignoscatur. Multi igitur Cephallenix et Acarnanix qui ab Ithaca conspiciuntur, longi scilicet et excelsi montes, ne a pastoribus quidem peculiari nomine appellantur; Neium vero, etsi exile est, quia propriam figuram habet, proprium sibi nomen vindicat.

Pro Neio partem Ithacæ meridianam eamque insulæ dimidiam Gellius habet, quod tum Neritum alterum esset, ipsi Nerito non impar: quæ, cum a Nerito non discernatur, aut Neritum etiam, aut mons, sine alio addito verbo, aut extrema insula, ἐσχατιῇ ἀγροῦ¹, tantummodo appellata fuisse videtur. Id vero Neium quod defendimus, cum Nerito uno et eodem nomine comprehendi (nam plane sejuncta sunt et dissimilia), nec magis (cum adeo disparia sint) conferri potest. Ubi longius discesseris, jam evanescit ex aspectu, unumque in insula sua montem esse, nempe Neritum², Ulysses dicit. At, si propius stes, oculos prope magis in se trahit, itaque urbem suam sub Neio³ conditam esse idem declarabat. Hic insulæ, urbis ille mons proprius est. Haud aliter, si montes Atticæ quæras, Hymettus, Pentelicus, Parnessusque ostendentur; si vero Athenarum, ab his aut arci aut parvo Lycabetto primus honor concedi aliquando poterit.

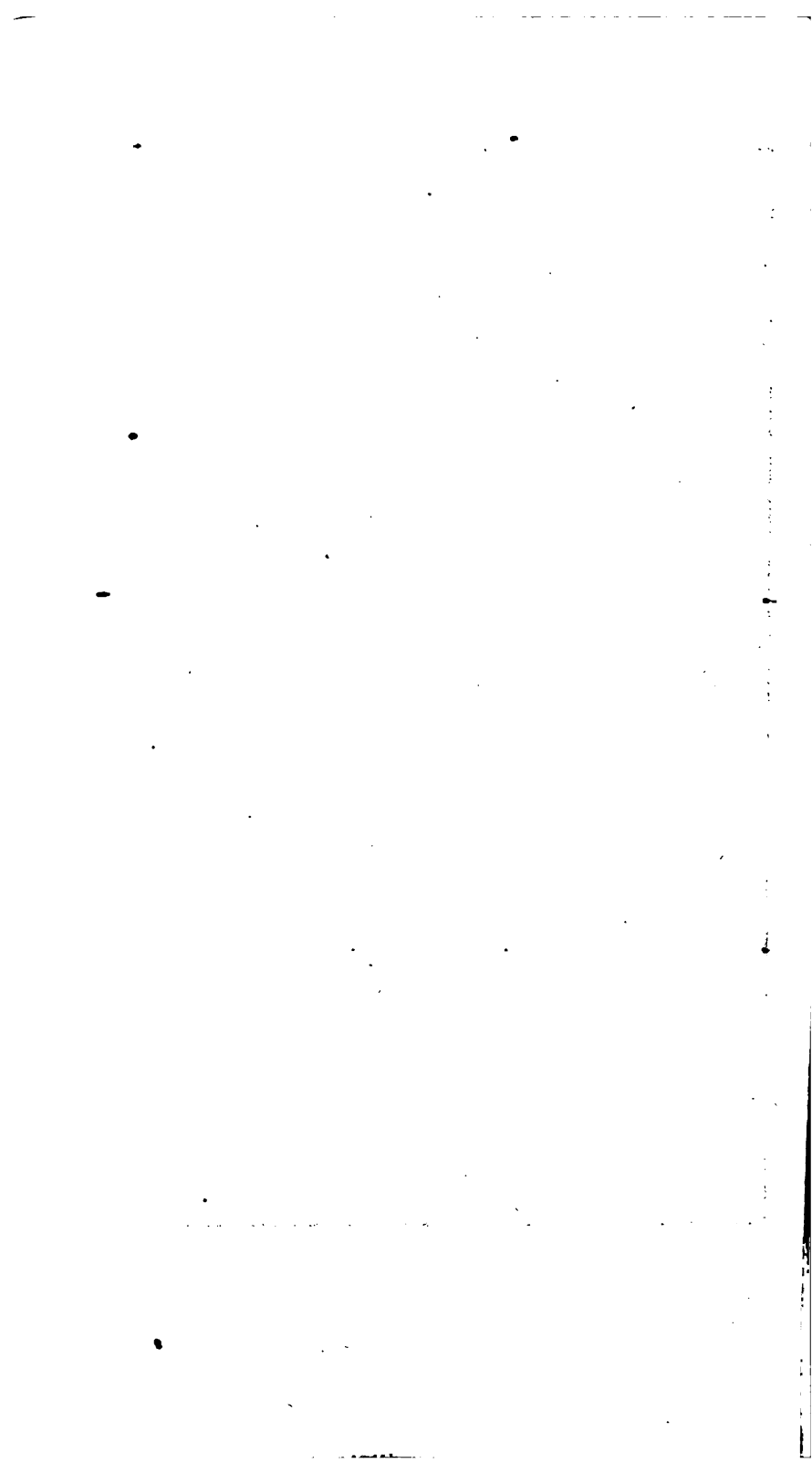
Illud etiam non negligendum est sub Neio silvoso non urbem modo profundumque ejus portum situm fuisse qui Cephallenix adversus est, sed etiam alium in agris, longius ab urbe, portum⁴ quo, (scilicet ne, Neii promontorium circumnavigando, a recto declinaret itinere, quod a Tapho

1. XXIV, 150. — 2. IX, 21-22. — 3. III, 81.

4. ἐπ' ἀγροῦ, νόσφι πόλιος,
'Ἐν λιμένι Πείθρων, ὑπὸ Νηίῳ ὄληεντι.

(I, 185-6).

[The page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is scattered across the page and cannot be transcribed accurately.]

in Italia² petit), navem suam appulit non rex
am Mentem, quem venti quocumque ferre potuissent,
Minerva, quæ, cum pro Mente haberi sibi que non
elit, eum designare portum debuit in quem Taphiam
Italiæ petentem oras, appulisse ex consuetudine
ile erat. Cum vero de utriusque portus situ nulla con-
ta moveri possit, quoniam hic in occidentali, ille in
trionali parte insulæ quærendus est, constat quoque
ro Neio habendum esse montem qui utrique simul
et. Quod mihi tot argumentis satis probatum et con-
tum fuisse videtur.

Proinde urbis ipsius situm nunc homerici versus,
eque, licet rariores occurrant, manifestius docent.

Neii jugum silvæ occupabant; urbs infra³ condita fuerat,
tamen in ipsis montis radicibus, quippe descendere
dicuntur qui ex urbe agros, Laertis videlicet hortum⁴
ant.

Neii in declivitate, saxum satis conspicuum, unde muri
antiqui rusticeque conditi aliquot etiam in dumis super-
tes lapides freto imminent, altissimam extremamque, ver-
s occasum, urbis partem indicare mihi videbantur; quam
ationem obtinentibus opportunam (σκοπήν) speculatoribus
ephalleniam simul Leucadisque fluctus prospicere erat⁵,
e populum incautum opprimerent si qui eam ex Tapho
mericove prædones repente aggredierentur.

Hinc ad mare sensim urbs descendebat, collibus qui
Neium cingunt in orbem imposita; unde se fontium et cæli
aquæ trifariam dividunt ut *Polin* petant Rheithrumque et
littora quæ continenti opposita sunt. In vinetis quæ usque
ad portum occidentalem passim se extendunt quærendum

1. I, 180, sqq. — 2. Strab. VI, p. 255. — 3. Cf. I, 186, III, 81, jam
cit. — 4. XXIV, 205. — 5. Ubi fortasse procorum speculatores sedebant
(XVI, 365).

est forum ¹ popularibus conciliis addictum ; in oliveto vero, quod montis declivitatem ad Euronotum tegit, Ulysseam stetit domum augurari licet : nempe hic spatium non deest quo ædium partes (ἐξ ἑτέρων ἕτερα) se explicent, et conspicuo in loco positus sit Telemachi thalamus ; aliisque deficientibus indiciiis, cisterna saltem pervetusta testatur locum longo et tempore habitatum fuisse.

Mediocri interjecto spatio, summa viridariorum in parte quæ aquas suas in urbis portum emittunt, sacellum S. Eliæ dedicatum, arboribus cinctum undique, Apollinei luci, in quo ludos proci exercebant², locum obtinuisse potest, eo magis quod a sole oriente primum illustratur.

Paulo altius etiam, stillat ex magnæ et præruptæ petræ radice fons ad hanc diem reverentissime cultus (fontes enim hac in insulæ parte rariores sunt), quem, ob aquam colore obscuriorem, limpidam tamen, Μελάνυδρον etiam incolæ dictitant. Nec circa fons alius satis dignus est qui ab urbis conditoribus electus fuerit. Cum prius de summo saxo præceps flueret³, lapideum cratera, stillantes aquas recepturum, ipsi, ut perhibent, struxerant Ithacenses heroes, aramque insuper addiderant fontanis Nymphis sacratam⁴. Hinc viginti mulieres Penelopes aquam quotidie hauriebant⁵; hic Ulysses cum Eumæo, hic Melanthius bubulcus (etsi eos paululum de via sua declinare fortasse oportuit) sacra de more fecerunt⁶. Non se ultra extendisse urbem verisimile est, cum Rheithrum constet esse ab urbe longius, in agro : quo difficilior et abrupta ducit via.

1. II, 7. — 2. XX, 278.

Ἄλσος ὑπο σκιερὸν ἑκατηδόλου Ἀπόλλωνος.

3. ὄψοθεν ἐκ πέτρης. — 4. XVII, 205-211. — 5. XX, 158 :

Αἱ μὲν εἵκοσι βῆσαν ἐπὶ κρήνην μελάνυδρον.

6. XVII, 204 sqq.

i olivet
Ulysses
m non
et cons
deficier
im lon.

n in
um S.
ei luc
potest

ptæ p
ntes et
im col
olæ di
rbis et
præce
oturur
tramq
vigin
Ulyse
ululun
e fece
cunt
diffi-

Tertia a *nigro fonte* vallis incipit¹, quæ spectat ad orientem portuque terminatur tutissimo, quem utrinque septentrionalis promontorii objectæ rupes Neritique occidentales radices defendunt. Unius horæ itineri vix sufficit intervallum quod a *Poli* hunc portum sejungit, unde nunc a vicis proximis in hodiernam Ithacam (*Vathy*) naviculæ quotidie transeunt, sicut, Ulyseæ jam ætate, profecti fuisse videntur quicumque greges in continenti pascentes invisabant: qui tamen portus nomen ab Homero celebratum præ se ferre non potest.

5. Neminem sane fugit quam opportunus constituendæ civitati is locus fuerit; nec omni in insula, ne excepta quidem felicissima *Vathy* valle, quæ tres quoque portus, sed eos ad septentriones uno eodemque modo versos, alius reperiri situs potest qui urbi Homericæ magis convenerit. Brevi sane, discordiarum et belli pericula invites incolas impulerunt ut regni caput in spatium perangustum et sterilia saxa transferrent, firmioribusque includerent mœnibus; serius etiam eos, ut hodie, pax melior gentiumque stabiliora jura rursus in littora descendere sinent ut fertilissimo agro portuque adversus ventos tutissimo, etiamsi ab hostibus defendi minus possent, potiantur: Homericis vero temporibus, parum segura *Vathy*, nimis ab agris remota *Aetos* fuisset. Ante omnia, ubere agro opus erat, ut, vel si aliena auxilia defecissent, ipsi sibi urbs sufficeret, cunctaque in promptu haberet quæ sunt omnino necessaria. Atqui pagus ille, tres in se valles continens, exiguas certe, sed uberimas, frugibus et arboribus diversissimis idoneas, frumentum, triticum oleraque fert omnigena, linumque insuper quod Penelopes operum memoriam revocat; nec arguetur Homerus nimis fertiles Laertis hortos extulisse, cum et nobis,

1. Vallium ad commune caput jacet nunc vicus ob situm *stêrro*, id est *cruz*, appellatus.

hisdem prope in locis, immixtæ ficis, olivis, piris vitibusque variis a poeta memoratis, siliqua etiam ramos fructibus incurvatos et aliquando malus aurea dehiscentes simul flores pomaque maturescentia obtulerint.

Neritum et Neium a messibus tempestates arcebant, incolisque etiam præbebant fontium aquam, focis lignum, navibus trabes, gregibus pascua, ipsique populo refugia, si forte minus secura littora facta erant. Rursus Ithacensibus, cum undique mare pateret, opes etiam alienæ ultro se offerebant, pecudes scilicet et fruges quas Acarnania et Same ne denegare quidem audebant¹, prædave a Nerico² post victoriam exacta.

Denique, si ad formam locorum attendimus, quis in insula, quis fortasse in terris situs, tres valles, portusque et montes totidem tam brevi in spatio coercens, ita poetæ verbis (inter se aliquando parum, ut videtur, consentaneis) respondet, cum hanc insulam montosam, abruptam, asperimam esse dicitur, fertilem tamen, et insuper navigantibus aditu facillimam³?

6. Penelopes⁴ ipsiusque Laertis⁵ hortos quid quæram, cum vel in Homero indicia satis certa desint? Nec ubi fuerit Mercurii collis⁶, etsi conspicuum hunc fuisse verisimile est, quoniam Deo dicatus erat cujus numen in primis Ithacenses adorarent⁷, indicare ausim. Sed, priusquam in meridianam insulæ partem descendam, de ruinis etiam, ab Homero sane non descriptis, sed quibus Homeri nomen adscriptum fuit, pauca addere libet: neque alias in Ithaca, præter *Aeti* muros, ruinas insigniores videre est.

Paulo ultra fontem nigrum, et altius versus septentriones, horti luxuriantes abrupta rupis latera pæne retegunt; cujus in summa parte, gradus, manu sed sine arte facti, a parvis

1. XIV, 100, XX, 210. — 2. XXIV, 377. — 3. Cf. supra, c. 1, s. 5. — 4. IV, 737. — 5. Cf. C. II, s. 1. — 6. Od. XVI, 471. — 7. XIV, 435. XV, 319.

loculamentis in ipsa petra excavatis (quæ, nunc vacua, olim sine dubio donariis exornata erant), ducunt in aream, unde ædícula, in ipso rupis margine condita, huic antiquiori sacrario superimpendet. Ædiculam vero illam, quæ in deterius jam labitur, sacelli pervetusti sedem obtinere dubio vacat, cujus nempe ex rudibus ipsa exstructa est: in parietibus enim inversi tantummodo lapides foramina adhuc ostendunt quibus antiqua ferramenta adacta fuisse manifestum est; imo quatuor ex parietibus duo pristinis fundamentis insidunt, vetustissimaque hac in murorum parte, magni admodum lapides, non male quadrati, coria crassa et propemodum recta formant.

Qua ætate structa sint quærere non operæ pretium est, quoniam Ulyssis et Homeri seculis recentiora sine dubio sunt. Neque id magis scimus quod a conditoribus suis nomen acceperint. Hic vero, Gellii more, et ipsum libet aliquid conjecturarum aleæ permittere. Ut Gellius enim eas quæ ceteris notabiliores erant Ulyssi ruinas adscribere non dubitavit, Palladi ego illud libenter adscriberem templum, quod solum in insula exstat: illam enim Ulyssis et Telemachi comitem assiduam, majores vel Mercurio et Apolline honores (ex quo præsertim totam per Græciam Odyssea recitari cœperat), consequi ab Ithacensibus, Ithacæque adjutricem et præsidem haberi par fuit! Christiani, fracta numinis falsi imagine, ædem tum purgatam summo novæ legis præceptori, *S. Athanasio* dedicaverunt: cujus cum nomen idem valeat ac verbum *immortalis*, vocibus collatis (utrum candidius an subtilius, incertum), sacerdos ille a quo loci nomen Gellius accepit, hanc *Homeri*, poetæ nempe immortalis, *scholam* fuisse narravit. Neque sane religionem violavisse arguetur: hac enim in insula, quæ ejus carminibus inclaruit, coli Homerus debet. Ergo, etsi, cum Vælkerio, et ego Gel-

1. Cf. et nummos recentioris Ithacæ Palladis capite et gallo impressos.

lium facilioris fidei insimulare non dubitaverim, longe a mea mente abest ut debita officia lapidibus solvere recusem quibus Homeri nomen jam a vulgo inditum est; id contra spero fore ut secula multa vincat popularis ea opinio quæ tum aliqua veneratione digna fiet, licet initio nihil aliud fuerit quam inane et puerile mendacium.

CAPUT QUARTUM.

DE EUMÆI STATIONE ET NYMPHARUM SPECU.

1. Tempus est septentrionali pago valedicere : cui ego cum Neium montem, Ulyssis domum et urbem duosque ab Homero celebratos portus restituerim, simplici tamen incolarum superbiam non satisfeci; quippe qui, a Gellio suis spoliati, aliena rursus sibi vindicant. Non longe ab urbe (πόλις), et fonte (Μελανούδρῳ), Homeri denique schola, sunt qui Phorcynis quoque portum (cujus vel nomen parum immutatum Φοργέες agnosci vellent), Nympharum specum, Arethusæ fontem, et Corvi Petram aliquando ostentare glorientur.

Eligant vero oportet : necesse enim est procul ab urbe desertaque in agrorum parte¹ Phorcynis portum esse. Hunc Scheria propius aliquantulum longiusve esse quid refert? Id scilicet Phæaces curant ut operæ parcant unaque aut altera hora citius, jam portum iterum adeuntes, navem suam in scopulum immutari sentiant! Curæ vero id tantum habent ut, ad portum quem pauci norunt nave appulsa, hospitem sibi a rege commissum deponant secreto in littore, ubi nemo occurrat, nisi de cælo Pallas ipsa descenderit, nec longe ab aliquo adyto in quod se cum divitiis suis Ulysses recipere tuto possit: qui locus Φοργέες esse non potest. Præterea, a spelunca in Corvi Petram difficilis², a Petra ad urbem difficilis longaque insuper³ via est : quæ cum ita sint, non

1. Ἐν δῆμῳ (XIII, 97), ἐπ' ἀγροῦ (XXIV, 308). — 2. XIV, 1. — 3. XVII, 25, 196, 204.

pluribus indiciis opus est ut, procul ab urbe nec eadem insulæ in parte, oras quæramus quas tetigere Ulysses et Telemachus, reditum suum dissimulare coacti, domumque ubi ultionem secreto paraverunt, quam neutiquam sperare licuisset, si quis eorum præsensisset consilium.

2. Ceterum nusquam prius in poemate verba lucidiora, neque in insula loci agnitu faciliores contigerunt : Telemachus, a Pylo profecturum, Pallas monet ut, vitatis insulis, navem ad oram proximam appellat, apud Eumæum dormiturus¹; ab ora vero in quam appulit, actutum subulci domum juvenis petit². Aliunde scimus extremam insulam³ ab Eumæo habitari. Punctum ergo habemus ita lucide designatum quam si duo ibi sese a circino descriptæ lineæ interseuissent.

Imo, reipsa, extrema in insula, versus Auroram et Elida, statio aliqua est ubi consistere navis potuit, priusquam, insulam et Neium circumnavigando, iter ad urbem pergeret; nec procul a littore, abrupta petra surgit, unde aqua stillat lenta, sed perennis, quam adhuc, ceteris insulæ fontibus, vel ipsa Μελανύδρω, puriorem, morbos mirum in modum sanare perhibent : quod testimonium majorem in se, quantulacumque sit, vim habet quam fortuita aut recentius ficta nominum similitudo.

Si quis, ab ora ubi de sua nave descendere Telemachus potuit, abruptas quoque rupes ascensu superaverit, locum editum, conspicuum, spatiosum⁴ deveniet, ubi palis advectatisque lapidibus sibi *casam*⁵ suibusque pulchram aulam duodecimque suilia Eumæus, sua ipsius opera suisque impensis, ædificaverat⁶. Quæ pascua ab incolis adhuc non negliguntur : cum vero glandes jam deficient, Eumæi suum in vicem capræ successerunt, quæ herbam per pascua depas-

1. XV, 33, 36, 40. — 2. *Ibid*, 499, 555. — 3. Ἄγροῦ ἐπ' ἔσχατὴν (XXIV, 150. Cf. XVI, 330, 383, XVII, 25). — 4. XIV, 6-7. — 5. Κλισίη (XIV, 48). — 6. (XIV, 5, 7, 9, 13).

cunt infraque nigram salubremque Arethusæ bibunt aquam. Quis veram hanc esse Eumæi sedem, Corvique Petram et Arethusam¹ infitiabitur?

Inde, per dumeta, semitis asperis et angustissimis, hora integra non sufficit ut ad proximos portus descendatur; horis tribus opus est ut ad *Aeton*, quinque, ut ad *Polin* accedatur. Nihil tamen obstat, quæcumque sint Vælkerii argumenta², quin longam illam et difficillimam aliquando viam, eadem die semel et iterum emensus, pastor etiam naviculam præcurrerit : etiamsi illi, quæ iter suum ter, ut videtur, variavit, id contigerit ut, quoties oporteret, toties variarent venti. Quam lente, nullo aut adverso spirante vento, remigibusque impulsa, iter faciat promontoriumque circumnaviget, ignorare aut oblivisci Vælkerius videtur. Doctus interpres, libris et tabulæ intentus, intervalla metiri potest : quomodo vero audet computare quot horas ratis navigatura sit donec portum tangat!

3. Hujus in ripa meridiana sinus qui dividit insulam, tres patent, minime inter se distantes, portus, quorum medius ceteris vastior, novæ urbi nomen dedit (Βαθύ); non ita latus est, sed tutior, is qui ab alto remotissimus est : huc se recipiunt magnæ naves quas in urbis portum intrare procellosum mare non sinit; ubi anchora jacta est, jam nec mare, nec ventos nautæ metuunt. Quod refugium olim tutius etiam fuisse facile crediderim, utpote versus septentriones et altum melius defensum : scopulus enim³ quem aliquæ tabulæ nostra explicatiores⁴ in aditu describunt, nihil aliud quam promontorii orientalis partem esse constat, a quo fluctibus parum profundis sejungitur; ita, priusquam sejunctus fuisset, statio, in orbem figurata, adeo clausa erat ut nec ipsa anchora opus esset⁵. Sed abdita erat, parum nota, et illuc

1. XIII, 408-410. — 2. Lib. cit., s. 35. — 3. *Katzourbo*. — 4. V. Lechevalier. — 5. *Od.* XIII, 96 sqq.

proram dirigere solis propemodum Phæacibus, hujus maris peritissimis, in mentem venisse verisimile erat.

Excelsæ rupes quæ utrinque objectu laterum portum amplectuntur, Neritum spectant, quod cum solum se oculis et specie valde conspicuum offerat, nihil aliud inter fluctus et cælum apparet. Meridiani contra montes, quia eos eminus cernimus, ne figuram quidem certam ostendunt. Septentrionalem ergo montem sine dubio Minervæ verba designant, Neritumque in inferiorem partem insulæ a quibusdam viatoribus et geographis male translatum est.

4. Post quartam horæ partem, altius, in speluncam devenitur, non ita mari vicinam, portus tamen in vertice (ἐπι κρατὸς λιμένος¹) positam; nam ad eam a mari declivitas continua ducit. Foribus exiguis, quas lapide uno Pallas obstruere valuisset, aditus patet in vastum et obscurum specum², qui, si modo ablata essent rudera quibus solum impeditum est, frigus et umbras viatori præberet non inamabiles³. Unus aditus est, ad Neritum et *Aeton* versus; alterum vero, huic adversum, dehiscere crederes, qui in tenebris ex oculis se subducit. Tectum cameratum et parietes figurant lapideæ concreciones, subrubræ⁴, quæ etiam ut vestes in sinus defluere et undare aliquando videntur; in solum fragmentis obductum stillant aquæ perennes⁵.

Inde, si, altius et versus meridiem, per montem iter abruptum⁶ sequimur, ad Eumæi pascua ægre, sed mora sine multa, pervenimus.

* Suam locis formam, suos naturæ colores reddere in descriptionibus veteres præcipue studebant. Ceteris vero præstat ea de qua loquimur; nec Euripides, cum Delphicam vallem⁷, nec Sophocles, cum suum Colonum, nec Herodotus cum campos ubi Græcia Asiam stravit, pingeret, nec Ho-

1. XIII, 102. — 2. *Ibid.*, 366, 370. — 3. Ἄντρον ἐπίκρατον (*ibid.*, 103, 347). — 4. Φάρσα ἀλιπόρφυρα (*ibid.*, 108). — 5. Cf. Thiersch, *Morgenblatt*, 1832 (p. 966). — 6. XIV, 1-2. — 7. In *Ione*.

merus ipse usquam alibi subjecit oculis imaginem propiorum veritati. Suo jure poesis utitur, cum, specum ut exornet, crateras et amphoras ubi mella deponunt apes, jugaque longa in quibus pallia purpurea ipsæ texunt Nymphæ, θαῦμα ἰδέσθαι¹, fingit, aut per fores, hominibus invias, Deos exire memorat. Verum, etsi patula ramis olivæ periiit, quis ea (si modo portum, speluncam adversumque montem vel semel vidit) non agnosceret quæ Ulyssi Minerva ostendit?

Phorcynis quidem hic est portus, marini senis....
Ecce autem spelunca umbrosa, ubi tu multas
Sacrificabas Nymphis perfectas hecatombas :
Hoc vero Neritum est, mons silva vestitus².

Imo, non est situs qui ex solertissimi pictoris opere facilius agnosci possit quam ille agnoscitur ex Homeri versibus. Nec invenuste dixit aliquis³ eum tanta cum veritate descriptum esse, ut, etiamsi Ithaca, Vælderio jubente, suo de loco cessisset, nec modo Samen circumnavigasset, sed alia sibi maria, aliud cælum quæsiisset, eam tamen, Homero duce, facillime agnoscendam esse, dummodo, inter Nympharum speluncam et Neritum vestitum silvis, Phorcynis portum non amisisset.

5. In hac tamen spelunca, Porphyrius⁴ abstrusam, neque Alexandrina philosophia, neque ipso Platone indignam, doctrinam latere suspicatus est : quem si enim sua ipsius subtilitas non fefellisset, nulla est poetica aut philosophica allegoria, ne illud quidem Platonicæ Reipublicæ antrum, quæ cum Ithacensium Nympharum antro conferri posset, in quo, cum Porphyrio et mythographis, recentiores etiam interpretes maria, polos, corpora e limo nascentia, ipsasque animas, tum in terras descendentes, tum revertentes ad astra, videre non recusant⁵.

1. *Od.*, XIII, 108. — 2. Τανύφυλλος (v. cit., 102, 346). — 3. XIII. 345, 349 sqq. — 4. Wordsworth, trad. franç., p. 280. — 5. Porph., *de Antro Nympharum*. — 6. Mme Dacier, notes sur *l'Odyssee*.

Multa certe in Homeri poematibus esse quæ pro fictis haberi deceat non negaverim : ipse enim nobis satis dixit quæ fabularum essent illecebræ; sæpiusque, ut sibimetipsi et auditoribus suis placeret, falsa veris immiscuit, aut etiam vera continuis translationibus, poetarum more, abdidit. Veris tamen multo propiora quam mythographis visum est, vel ea sunt quæ minus vera esse agnoscimus. Nec vero idem Homero placuit quod placet recentioris ætatis pictoribus et poetis : illi enim id ante omnia timent ne quis forte ea quæ finxerint (utpote veris nimis similia) minus ab ipsis inventa et creata quam de medio sumpta fuisse arbitretur; ideoque a vero discedere quam maxime conantur nullumque vinculum cerni sinunt quo fabula et cælum cum terris et veritate connectantur. Homerus contra nihil pulchrius esse existimat quam quod verisimile, nihil verisimilius quam quod verum est. Idcirco, ut qui mentiuntur in Iliade et in Odyssea heroes et Dii¹, ita Homerus ipse, qui sibi vult credi, nihil fingit quod in se aliquam veritatem non habeat. Locorum vero figuram minus etiam quam hominum mores et res gestas adulterare potuit, quia, dum pereunt homines rerumque vel memoria exolescit, exstant loci, quibuscum descriptio componitur; facillimeque redarguitur si forte cura et diligentia caruit. Proinde, Homerum, vel cum fingeret, aliquid tamen pinxisse arbitrandum est, quod, poeticis tantummodo nudatum coloribus, videre et nos forsitan possumus; nedum eum, Porphyrii et mythographorum more, finxisse arbitremur id quod tantum, ut a natura oblatum erat, simpliciter et sine fuce, pinxit.

1. Vide præsertim Mercurii (*Il.*, XXIV, 396 sqq.), ipsiusque Ulyssis (*Od.*, XIII, 256 sqq., aut melius etiam XIX, 172 sqq.) mendacia.

Οὐδ' ἔγ' ἀληθέα εἶπε, πάλιν δ' ὄγε λάξετο μῦθον.

(XIII, 254.)

Ἴσχε, ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτόμοισιν ὁμοῖα.

(XIX, 203.)

- 6. Id ex Scheriæ descriptione præsertim liquet, quam dubiis ipsis in finibus Homerus posuit ubi nostro orbi is alter adjacet misceturque aliquando mundus quem ex fabulis novimus. Inde vero eam extrahere multi voluerunt ut prorsus alterutri adscriberetur. Neque enim desunt viatores qui, Phæacum insulam non secus atque Ithacam se novisse arbitrati, cuncta agnoscant et designent, Nausicaes scilicet fluvium, lavacra, portus, Alcinoi hortos, deficientibusque vestigiis, situm saltem illius palatii quod argentei et aurei, vivi lamen, canes¹ custodiebant. Audaciores contra geographi qui, ut supra dictum est, Ithacam ab oriente ad occisum transferunt, *Hypeream*² quoque, nominis causa, et Scheriam, Hypereæ coloniam, ultra terram quam incolimus, in fabulosas regiones mittunt: scilicet ut Platonis Atlantidem aut beatorum insulam a Pindaro memoratam et illa sequatur; imo ut in fallaces poeseos septentrionalis nebulas, Wœlkerio duce³, evanescat, potiusquam se eandem fateatur Corcyram esse quam descripsit Thucydides. Nos vero iterum, in medio positi, quæ Scheria homerica fuerit ex Homero paucis ostendamus.

Haud dubium est hanc tellurem in Odyssea nimia et incredibili quadam pulchritudine exornatam a poeta fuisse, quippe quæ hiemes infecundas nesciat. Nec Sidonis, cujus amicitiam Phæaces coluere, suffecissent opes et industria ut illas ædes conderent splendidissimas in quibus (vel si diviniora Vulcani opera omisero) ærei parietes cyano induebantur, argentei postes fores aureas sustinebant, aurei denique juvenes, lampadas in mœnibus tenentes, convivis totam per noctem lucem dabant⁴. Deorum immortalium ambrosiæ vix inviderent Alcinoi mensæ: Phæaces nempe ceteris

1. VII, 91-4. — 2. VI, 4. — 3. *Die Homerischen Phæaken und die Inseln der Seligen* (Kleine Schriften, 2te Theil, Bonn, 1845). — 4. *Od.* VII, 86-90, 100-102.

hominibus origine et moribus multum præstant, qui, Neptuno orti barbarisque Cyclopibus patre tanto digniores¹, soli hominum ab Homero non modo Jovis alumni (δευτρεφεῖς²) heroesque immortalibus pares (θεοῖς ἐναλίγκιοι³), sed Deorum affines, ἀγγιθεοί⁴, appellantur. Quapropter mari undique a ceteris populis sejuncti⁵, quorum amicitiam et commercium dedignantur, terrestrium miseriarum communiumque vitiorum pæne expertes sunt. Si quis vero, procellis actus, ad oras eorum appellit, excipitur is a Jove missus hospes, donis cumulatur, et in patriam suam, vel invito Neptuno, remittitur, etiamsi longinquissima sit⁶. A patre enim navigandi artem edocti, naves divinas habent quibus nec ventis nec gubernaculis opus est : sed ipsæ sciunt quo pergere debeant, marisque voraginem tranant celerrime, caligine et nebula, haud secus atque ipsi Dii, obtectæ⁷. Nihil ergo impedit quin, ipsa cogitatione velociores⁸, Eubœam petant eademque die Scheriam revertantur⁹.

Inde tamen illud inferre non velim Scheriam nusquam in terris existisse, quæ, terrarum extrema¹⁰, vera tamen terra est, cujus iter et nomen ex omni antiquitate Græci optime noverunt. Nec solum Ulysem, heroicis in temporibus, excepit, neque a poetis tantummodo celebrata est, quippe Apollonio, Virgilio, Ovidio Corcyræi ipsi assentiebant, nec Corcyræorum opinionem Thucydides impugnavit¹¹.

Urbem in insula quærere supervacaneum : palatium enim in auras, ut somnium, evanuisse credere est; mœnia funditus periere; situsque ex duplici portus figura¹², fluvii propinquitate Alcinoique hortis agnoscere tantummodo posset :

1. *Ibid.*, 205, XIII, 130. — 2. VII, 5. — 3. V, 378. — 4. V, 35 (Cf. *Hymn. ad Ven.* 201). — 5. VI, 279. — 6. VIII, 32; VII, 321. — 7. VIII, 557-563. — 8. Ὀκείαι ὡσεὶ πτερόν ἢ ἐ νόημα (VII, 36). — 9. Ἄτερ καμάτω (VII, 325.) — 10. Ἐσχατοί (VI, 205). — 11. Thucyd., I, 25. Et apud Strab. (I. VI, p. 269) legitur : Τὴν νῦν Κέρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίαν. — 12. *Od.*, VI, 263 sqq.

fluvius vero, duplexque portus, imo navis in scopulum conversa¹ tribus in locis, Alcinoique hortus ubique in insula ab incolis ostentantur.

Quæ vero insula ipsa sit, non modo ex plurimis scriptorum testimoniis, sed ex ipsa insula scimus, quæ tempestatum quidem conversionem non effugit, ceterum fecunda, amabilis², advenarumque hospes benevolentissima, qualis denique ab Homero celebrata fuit, talem se nobis obtulit. Et ubi jaceret in mari audieramus : procul ab hominibus, quia ultra Leucada terræ non minus quam mare a Græcis ignorantur, ex vicino tamen continenti, ἡπειρώ, servos emit³, uniusque noctis itinere distat ab Ithaca, tenebris, sicut Thesprotia⁴, propior.

Imo Scheriæ historiam et fabulas Homerus obiter præstringit⁵, satis ut plane appareat eum nec de ficta insula nec de gente sibi ignota locutum esse. Quin etiam, ubi poetæ verbis propius instamus, jam non adeo ceteros homines superare videtur illa Neptuni divinior proles : timet Minerva ne ab iis hospes male habeatur⁶; monet Ulyssem Alcinous ut acceptas divitias arcæ sedulo occlusæ committat⁷. Qui Phæacum choreas stupet⁸, nec cum iis cursu certare auderet, idem Ulysses eos facile vinceret armis; pariter et Spartæ regiæ ædes solis splendorem æquiparant⁹; ipsaque Ithaca Phemium Demodoco, Alcinoi mensis et horto procorum convivium et hortum Laertis opponere propemodum auderet. Vel hanc quæ naves divinas velat nebulam diducere libet :

1. XIII, 163. — 2. Ἐπίθωλος (V, 34), ἑρατεινή (VII, 79). — 3. VII, 8-9.

4. Cf. inter se XIX, 279 et *Ibid.* 271, 287 sqq, XIV, 315-335, XVI, 65, ubi Ulysses, ut quam verisimillime mentiatur, de Thesprotia mentiando memorat quæcumque de Scheria vera sunt.

5. Vide præsertim, VIII, 569; XIII, 152, 158, 177, 183, ubi de monte novo agitur quem Neptunus urbi obducet, aut VIII, 111-119, ubi Phæacum principes ad septem et decem nominatim enumerantur.

6. VI, init. — 7. VIII, 443-5. — 8. Σέβας μ' ἔχει (VIII, 384.) — 9. Cf. inter se IV, 45, et VII, 84.

gubernaculum qui quæri vetat, ipse Homerus nobis duo et quinquaginta longis remis incumbentes nautas¹ monstravit.

7. Ita semper poeticis sub fabulis aliquid veri latet. Nec Scheriam modo, sed, vel ultra Scyllam et Charybdin, regiones Alcinoi ab Ulysse descriptas Strabo quærit. Olympus ipse non semper, ut posterioris ætatis non modo philosophis et sacerdotibus, sed ipsis poetis placuit, oculorum obtutum supra nubes effugit; cujus plurima cacumina, excelsa, vasta, splendida, oblecta nivibus², in Thessalia agnoscuntur. Pariter, Manium sedes terrarum ad extremos fines³ aut in visceribus⁴, ubi noctis ingruunt tenebræ⁵, viatoribus non inaccessas esse constat, quas et nobis, non in obscuris mythographorum disputationibus, sed in Græcia passim, tum in Epiri montibus⁶, tum in obscuris Cimæriorum antris, aut in ipsius Arcadiæ amœnis vallibus, ubi, celsa de rupe, stillat inamabilis et lethifera Stygis unda⁷.

Nympharum quoque specum in metaphysicæ nebulis quærere non operæ pretium erat, quam Porphyrius his in terris ut nos invenire potuisset. Non abdita rerum retegere, sed suo pictoris munere fungi⁸, ut optime notatum est, Homero tantum curæ erat, itaque verissimam, quamvis non omni ornamento, ut supra dixi, destitutam, hanc imaginem expressit.

1. VIII, 35. Cf. φιλήρητοι (XIII, 36), δολιχήρητοι (VIII, 369).

2. Pass. præsertim in *Iliade*, ἀγάνηρος (*Il.* I, 420, XVIII, 186), νιφότες (XVIII, 616). — 3. Νείατα πείρατα γαίης (*Il.* VIII, 478). — 4. Ὑπὸ κεῦθεσι γαίης (*Il.* XXII, 482), βέρεθρον χθονός (VIII, 14). — 5. Cf. C. I. s. 3. — 6. Quo Leucas ducit (*Od.* XXIV, in it.). — 7. Στυγὸς αἰπὰ βέεθρα (*Il.* VIII, 369), sive ὕδωρ ἀάατον (XIV, 271), κατειθόμενον (*Od.* V, 185).

8. « Je suis très-persuadée qu'il y aura bien des gens qui diront que jamais Homère n'a pensé de si grandes merveilles et qu'il n'a fait ici que son métier de peintre » (Mme Dacier.)

CONCLUSIO.

Infirmatis Vœlkerii omnino, Gellii quoque partim argumentis, admissa vero, sed illustrata et explicata Leakii conjectura, spero me Ithacæ insulæ suum in mari, suum itidem in insula locum Ulysseæ urbi, portubus, Nerito et Neio montibus, Nympharum speluncæ, Eumæique stationi, omnibus scilicet locis ab Homero non modo memoratis, sed descriptis, restituisse.

Nec, ut hodiernam insulæ conditionem cum Homeri descriptione, vel in minimis aliquando, conferrem, aliis mihi indiciis opus fuit quam ipsa locorum figura ipsiusque Homeri verbis : tanta inerat imagini a poeta expressæ veritas !

Hic vero non eadem a geographis descriptio reprehenditur quæ poetis et pictoribus placuerit. Verumeninvero, ubi loci se non quales se habent, tales se præbent oculis, Homerus id potius quam videtur quam id quod est, pictorum more, adumbrat; ejusque ideo Geographiam haud secus atque Cosmographiam suspectam esse vidimus, quia oculos aliquando fallit loci cujusque vera figura, nedum percipi possit quò modo inter se cohæreant loci qui non eodem aspectu comprehenduntur. Cum vero de simplici et parva regione, ut Ithaca erat, ageretur, unum et idem fit species et veritas; ut sunt loci, ita videntur; nec minus valet pictoris quam geographi testimonium. Neminem vero melius Homero locos, quales eos vidit, ergo quales semper videntur,

pinxisse jam satis constat; quod sine dubio et nos pro virili parte confirmaverimus.

Homerum ergo ducem viatores ipsique geographi sequi tutissime possunt, dummodo iis in mentem inconsiderate non venerit Iliade et Odyssea geometricæ tabulæ vice uti, quæ locorum nihil aliud ostendunt quam imagines; sed eas religiosæ expressas proximasque veritati. Idcirco Straboni, nostræque ætatis clarissimis viatoribus⁴, eum sibi comitem itineris eligere præ omnibus placuit. Me quoque, non modo Ithacæ, aut in agro Trojano, sed Græciam per omnem, Homeri vestigiis instituisse profiteor, nec ullum, vel ex veteribus, poetam aut historicum esse, cujus, ut ita dicam, auspiciis me libentius commiserim.

Sane, ubicumque recentioris historiæ abundant monumenta, Herodoto et Thucydidi Homerus cedit; sæpius celebratur in Cephisi ripis Sophoclis Platonisque nomen, obversaturque in sanctis Athenarum ruinis Phidiæ memoria. Si vero Græciæ ipsam naturam contemplantur, mentem subeunt simul versus quibus eam Homerus, ipsis Herodoto et Sophocle melius, depinxit. Quinetiam si mores populi inspicimus, miramur quod post tot secula Græciæ non minus incolæ quam ipsa natura sibi constiterint, eo præsertim tempore quo, ante recuperatam libertatem, feliciorum temporum pristinaeque gloriæ pæne immemores, longæ servitutis labores et opprobria Græcos ad simpliciorum cultum revocaverunt, et ad eos mores quos ex Iliade et Odyssea novaramus.

Ita non omnino se novam et ignotam eorum oculis Græcia hæc nostra se offert qui Homeri lectioni assueverant; fa-

4. Inter quos hic memorandi præsertim videntur Wood, Gell, Choiseul Chateaubriand et Ampère (*la Poésie grecque en Grèce*, 1843); quem, ut nos, Homericæ poeseos illecebræ eo adduxere ut, professus se dicturum indistincte quid Græcia eum de antiquioribus suis poetis docuerit, pergendo non senserit se de Homero pæne solo loqui.

ciliusque ea quæ vident intelligunt, quippe ea e longinquo prospexerant et quodammodo agnoscere ipsi arbitrantur. Rursus vero Græcia Homericam poesin illustrat; nec minus nobis ut Homerum interpretemur Græciam invisisse proderit quam Homerum perlegisse profuit cum Græciam lustraremus. Quidquid enim occurrit in itinere, nobis ostendit eo præsertim in arte sua Homerum excelluisse quod, acceptis ab ipsa natura coloribus, ejus quam novit Græciæ effigiem expressit verissimam. Unde facile apparet illos ab Homero pariter discedere et interpretes qui ejus poemata subtilius explanant aut liberius vertunt, et imitatores qui, neglecta jam Horatii auctoritate, verbo curant verbum reddere. Liqueat enim parum homericum fore si quis homericorum poematum pannos versibus suis assuerit, cum eum Homerus contra monuerit ut patriam ætatemque suam viva imagine effingeret nedum alienas fabulas obsoletiori sermone transcriberet. Si qui vero se Iliada et Odysseam de græco in nostrum sermonem conversurum pollicitus fuerit, ne minimum quidem verbum præterire vel adulterare debet, etiamsi omnino inutilis, aut venustate destitutus, aut etiam obscurior locus videatur. Nec enim id propositum est ut ea Græciæ vetustissimæ imago, falsis coloribus illita, nostros ad mores accommodetur, sed ut religiose restituta nos aperte vereque doceat et quale fuerit ipsius pictoris ingenium, et qualis ea natura, quales ii hominum mores quos verissime describere ante omnia Homerus studuit: quippe nihil pulchrius fingi posse confidisset quam quod aut verum aut vero proximum est. Omne igitur verbum a nostris interpretibus neglectum aut contemptum, suum tamen pretium habet, sive homericam Græciam, sive homericam poesin plane novisse velinus. Quod nos saltem oblivisci non possumus qui Græciam ab Homero, Homerumque a Græcia didicimus.

EXCURSUS.

A. DE TELEMACHI ITINERE.

Parum liquet cur de Telemachi itinere certare non desierint quicumque Græciam adeunt, cum hunc nodum Homerus ita proposuerit ut plane indissolubilis sit? Semita per montes monstrari poterit quæ non adeo longa sit, nec equis et curribus impervia¹: eam vero Ulyssis et Nestoris filios secutos esse quis probabit, cum de eorum itinere nihil ab ipso poeta dictum fuerit?

De ipsa Pylo ita locutus est ut adhuc male certum sit qua in Peloponnesi parte Nestor regnaverit; tribusque simul urbibus licuit sibi laudes ab Homero datas vindicare, quippe quæ pariter se arenosas², excelsas³, firmiter structas⁴, sacras præsertim esse dictarent.

Quanto magis argumenta desunt ut recognoscatur ea, ne firmiter quidem structa, urbs quam incolit Diocles, Alpei nepos: his ejus nomen in *Odyssea* memoratur⁵, nomini vero ne unum quidem verbum additum est.

Nec melius ex Homero viam novimus qua primum Pheræ, deinde Sparta petitur. Scimus Pheras prima die, Spartamque die insequenti juvenes pervenisse; sed ne conjici quidem potest utrum per valles iter fecerint, transierint vitaverintque montes, an mare rursus viderint quod Pherarum mœnia alueret.

1. Cf. Leake, Puillon de Boblaye, peculiariter Mure, *A tour trough Greece*, t. I.—2. *Il.* II, 77. *Od.* I, 93 et pass.—3. *Od.* III, 485. XV, 193.—4. *Od.* III, 4.—5. *Od.* III, 488, XV, 186.

Cum vero, occidente iterum sole, iter illud, quodcumque est, confectum fuit, tum indicia occurrunt minus incerta : locum Homerus novit et pingit. Apparet in valle cava, cavernosa¹, in campo lato, frugifero², ubi florent lotus, cyperum, triticum, far et album hordeum³, Lacedæmon divina⁴, vasta⁵, amœna⁶, nec secus atque Argos, Junoni grata⁷, formosarumque mulierum⁸ et equorum⁹, ut Phthia, parens insignis. Juvat etiam poetam hac in urbe regalem domum verbose describere, utpote magnam, excelsam¹⁰, opulentam¹¹, superis haud indignam¹², sonantem ære, fulgentem argento, auro et ebore¹³. Ibi demum cum Strabone locum ab Homero descriptum agnoscere possumus : quomodo vero agnosci possent urbs et iter quæ describere poeta ipse neglexit?

B. AGER TROJANUS EX HOMERO DESCRIBITUR.

(Cf. Spohn, l. l. p. 10 sq.)

Urbe magna¹⁴ pulchra¹⁵, bene condita et habitata¹⁶, pulchris et latis viis distincta¹⁷ altior exsurgit arx¹⁸, inaccessis et præruptis superstructa rupibus¹⁹, ventis agitata²⁰, cujus mœnia Deorum templa principumque domos²¹ defendunt. Inde clivus et urbis pars inferior sensim versus mare, usque ad planitiem descendit; ita ut campo et pugnæ Scæa porta fagusque

1. κοίτη, κητώεσσα. (*Od.* IV, 1.)—2. πεδιον εὐρύ, (*ibid.* IV, 603.), πυρφόρον, (III, 495.)—3. IV, 603-4.—4. III, 326, IV, 313, XIII, 440, XVII, 121.—5. εὐρυσία, (XI, 460); εὐρύχορος, (XIII, 414, XV, 1).—6. ἑρατεινή, (*Il.* III, 239, 244).—7. *Il.* IV, 52.—8. *Od.* XIII, 412.—9. De equis Menelai, vide *Il.* XXIII, 293. Ceterum, *Od.* IV, 590, 601 sqq.—10. *Od.* IV, 15, 394.—11. *Ibid.* 96.—12. Θεῖος, (IV, 43.)—13. IV, 45, 72-3.—14. ἄστυ μέγα, (*Il.* II, 332, 803 et pass. *Itidem*, *Od.* III, 107.)—15. ἑρατεινή (*Il.*, V, 210.)—16. Εὐκτιμένη, εὐδητος, εὐναιομένη, pass.—17. Εὐρυάγυια (in *Il.*, pass., et in *Od.*, IV, 246; XXII, 230).—18. Πέργαμος, ἀκρόπολις, (*Od.*, VIII, 494, 504), πόλις ἄκρη, pass.; ἀκροτάτη, (*Il.*, XX, 52; XXII, 172).—19. Quod ex *Od.*, VIII, 504 sqq. liquet.—20. Ἠνεμόεσσα, pass.—21. *Il.*, pass.

non jam immineant, urbsque contra, ceteris ex partibus adversus hostium aggressiones, non propugnaculis modo, sed ipsa natura satis munita, ibi, prope Caprificum, mœnibus tantummodo suis, excelsa turre et Hectoris virtute defendatur¹. Quid vero obstat quin ea urbs simul ventis agitata, edito in clivo, alibi tamen in planitie condita dicatur²?

Prope urbis portam, duo scaturiunt fontes³, unde satis abunde aquæ fluunt ut fluvius continuo fiat, et is insignis, sacer⁴, ipso Jove ortus⁵. Nec alius est, Homero teste, vel fluvius vel collis, qui cum eo de præcipuis honoribus in omni regione contendat. Quod si enim ad antiquiorum populorum mores respexeris, facile id conjicies Ili Dardanos, cum, desertis montium pascuis⁶, ad agrum fertiliorem portumque commercio magis idoneum descenderent, hunc sibi elegisse situm qui, non procul a mari, novæ coloniae simul arcem tutissimam fontemque largissimum obtulerat, Pergami scilicet prærupta saxa, Scamandrique tum calidas et frigidas aquas⁷, tum ripas amœnas⁸, floribus, herbis⁹ et arboribus virentes¹⁰.

Scimus etiam illum fluvium, per se nobilissimum, antequam in mare vicinum fluat, arenosum in alveum alterius fluvii undas admittere¹¹, qui, quamvis ab ipso monte decurrat longiusque perfecit iter, omnem tamen superbiam abjicit, suumque sibi nomen eripi non indignatur. Unde verisimile est Simeoentem, terribiliorem aliquando¹² (cum præsertim seu Gargari nivibus, seu imbribus procellosis accrevit), rariores tamen plerumque minusque puras undas miscere cum undis fluvii indigenæ, qui major idcirco faustiorque Deus ab incolis¹³ non immerito habetur¹⁴.

1. *Il.*, VI, 433 et alias. — 2. Spohn., p. 27. — 3. *Il.*, XXII, 144, sqq. — 4. XXI, 380. — 5. XIV, 434 et pass. — 6. XX, 216. — 7. XXII, 146 sqq. — 8. XXI, 218. — 9. II, 467; XXI, 350, 602. — 10. XXI, 18, 350. — 11. V, 774; XXI, 308, sqq. — 12. Cf. XXI, 305, sqq. — 13. XXI, 131. — 14. Cf. Choiseul, c. XIV.

Ab urbe ad Græcorum castra Scamander defluit, quem in Iliade transmitti nonnunquam videmus¹. Non longe a vado² tumulus surgit, imposita notabilior columna³ (sepulcrum scilicet⁴ Ilo, recentioris Ilii conditori, a Trojanis erectum)⁵, qui, ut liquet ex pluribus Iliadis locis, ceteris tumulis illustrior, proeminebat in planitie, et undique conspicuus erat.

Maris denique in littore, Græcorum patent castra, sive navium statio, quod ad Strabonis ætatem nomen pervenerat⁶. Sinus agnosci non potest, quippe limo et arenis quas fluvius provolvebat obstructus est; idque ab ipso poeta didicimus Græcorum castra non secus ac victam urbem evanuisse⁷; sed ubi fuerint navigantes e longinquo Æacidum tumuli docent⁸.

Sinamus modo cetera sub iudice pendere, de quibus disputari licet: ea saltem Trojani agri imago, Spohnio ipso prope modum assentiente, adumbrari facile potest.

C. DE DULICHIO.

Liceat mihi Dulichium, insulam ceteris apud geographos mobiliorem et vere erraticam, passim vel in mari⁹, vel sub mari etiam¹⁰ non quærere.

Equidem Strabonem sequi non dubitavi, qui eam ad Acheloi ostia sitam fuisse arbitratus est¹¹. Ibi enim verisimile est jacere insulam quæ nunc, cum Echinadibus, a Megete regitur¹², nunc, Ulyssi subdita, suos in Penelopes ædibus, veluti Same et Zacynthus¹³, procos habet. Nec repugnat Stra-

1. *Il.*, XXIV, 350, 692. — 2. *Ibid.*, 349. — 3. XI, 371. — 4. *Τύμβος*, *ibid.*; *σῆμα*, *pass.* — 5. *Ibid.* et X, 415; XI, 166.

6. *Ναύσταθμο*; (L. XIII, p. 598). — 7. *Il.*, XII, 9 sqq. — 8. *Od.*, XXIV, 80-4.

9. Cf. Forbiger, s. v., et notulam quam recentius doctissimus rerum Cœcyræarum scriptor Mustoxides in *Anthologia Ionica* edidit — 10. Cf. Vœlker, s. 33. — 11. I. X, 3. — 12. *Il.*, II, 625-6. — 13. *Od.*, I, 246; XVI, 123.

bonis opinio cum his Homeri verbis, Ἡλιδος ἄντα¹, nec cum Ulyssis narratione qui se fingit appulisse Ithacam cum e Thesprotia Dulichium peteret².

Objicitur Strabonis *Dolicham* nihil esse nisi exiguum et sterile saxum, dum Dulichium, ceteris Cephallensium insulis opulentius, plures Trojam in Iliade³ naves, plures Ithacam procos in Odyssea⁴ mittit, imo herbosa⁵, tritici ferax non semel⁶ ab Homero dicitur. Quid vero ibi adeo obscurum videtur, si, quemadmodum Ithacæ Acarnaniæ littora, ἡπειρος et ἀντιπέραια, sic parvæ illi et infecundæ insulæ, navius jam pollenti, parent vicina eademque felicissima Acheloi arva et pascua. Ita πολύπυρον, ποιήεν, ipsum Dulichium, dici potest.

Et hodie Hydrææ horti, Calauriæ beata nemora, citrea et aurea mala, sæpius a viatoribus memorantur, quamvis utraque insula sterilis et saxosa admodum sit : hortos vero et nemora sua in vicinis Argolidos littoribus possident.

1. *Il.*, II, 626. — 2. *Od.*, XIV, 335, 397; XIX, 292. — 3. *Il.*, II, 630. — 4. *Od.*, XVI, 247. — 5. *Ibid.*, et 396. — 6. *Ibid.*, et XIV, 335; XIX, 292.

Vidi ac perlegi.

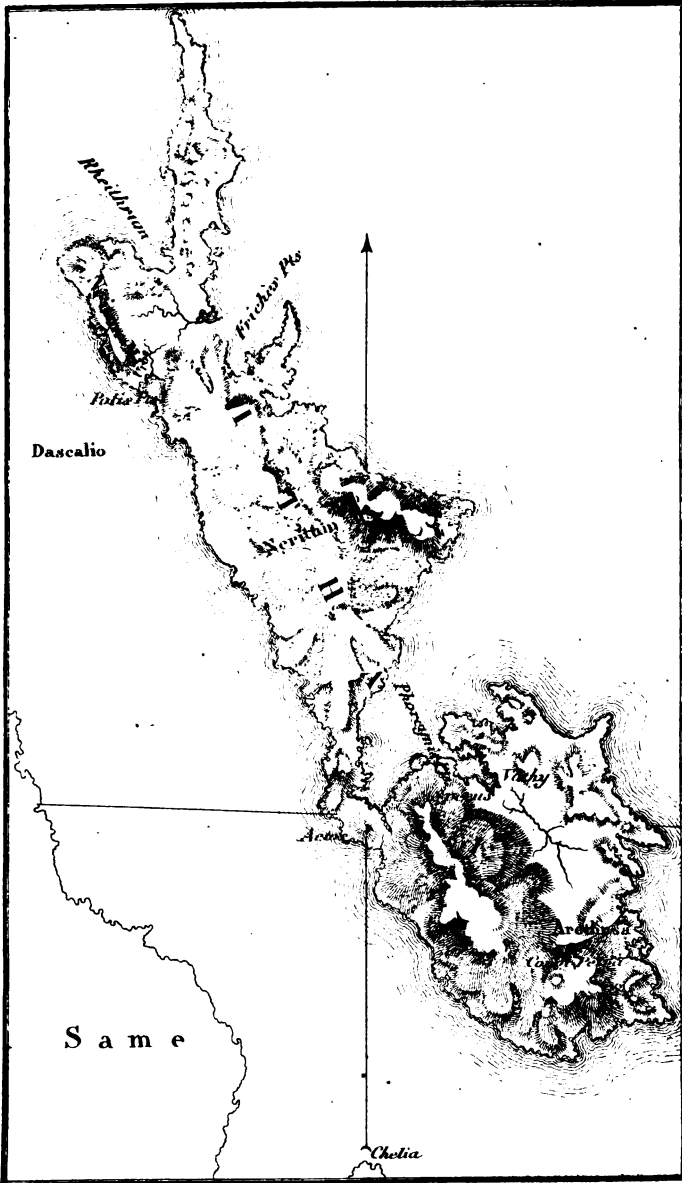
Lutetiæ Parisiorum, in Sorbona, a. d. VI id. octobr. ann. MDCCCLIV,
Facultatis Litterarum in Academia Parisiensi Decanus.

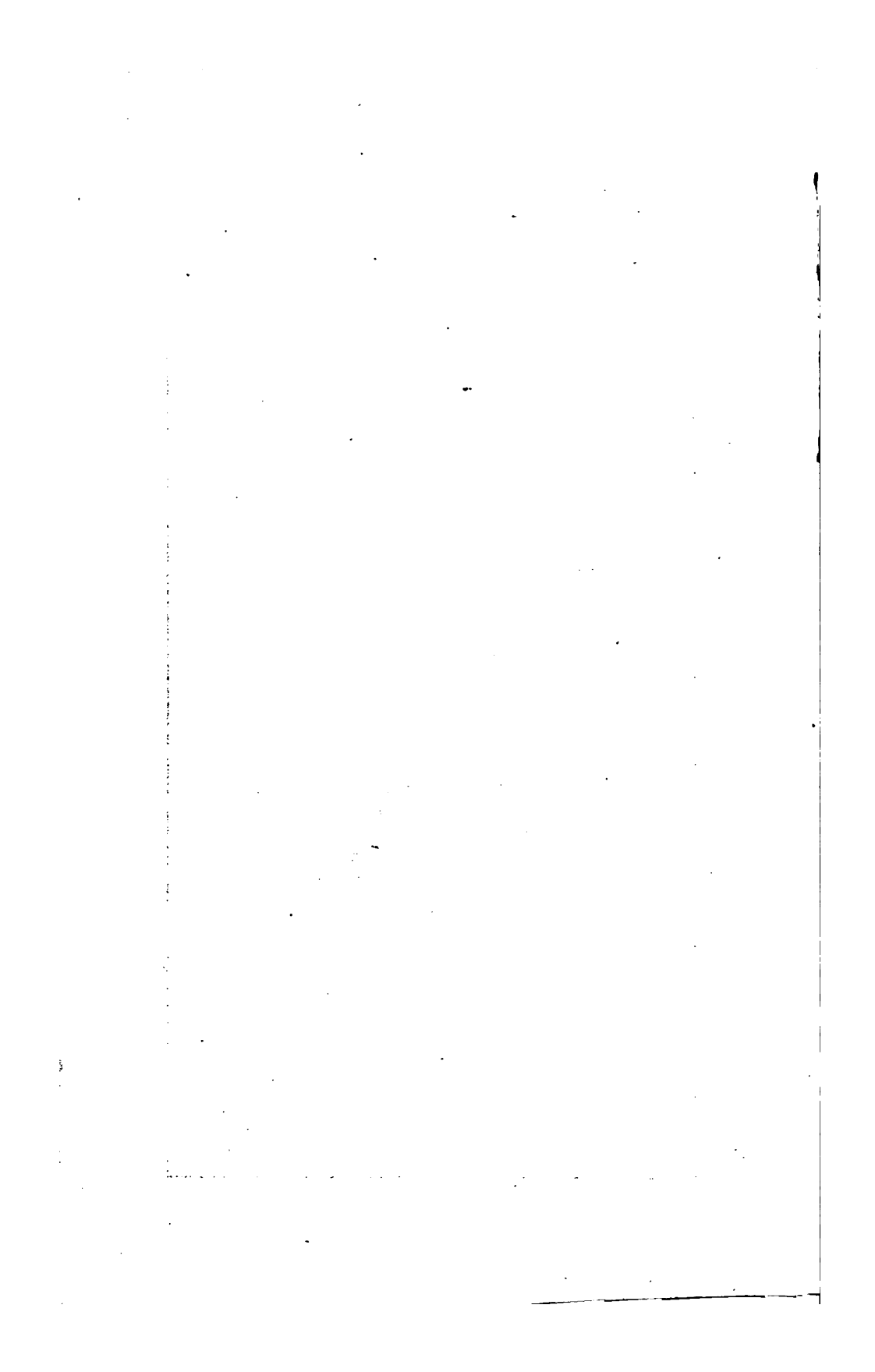
J.-VICT. LE CLERC.

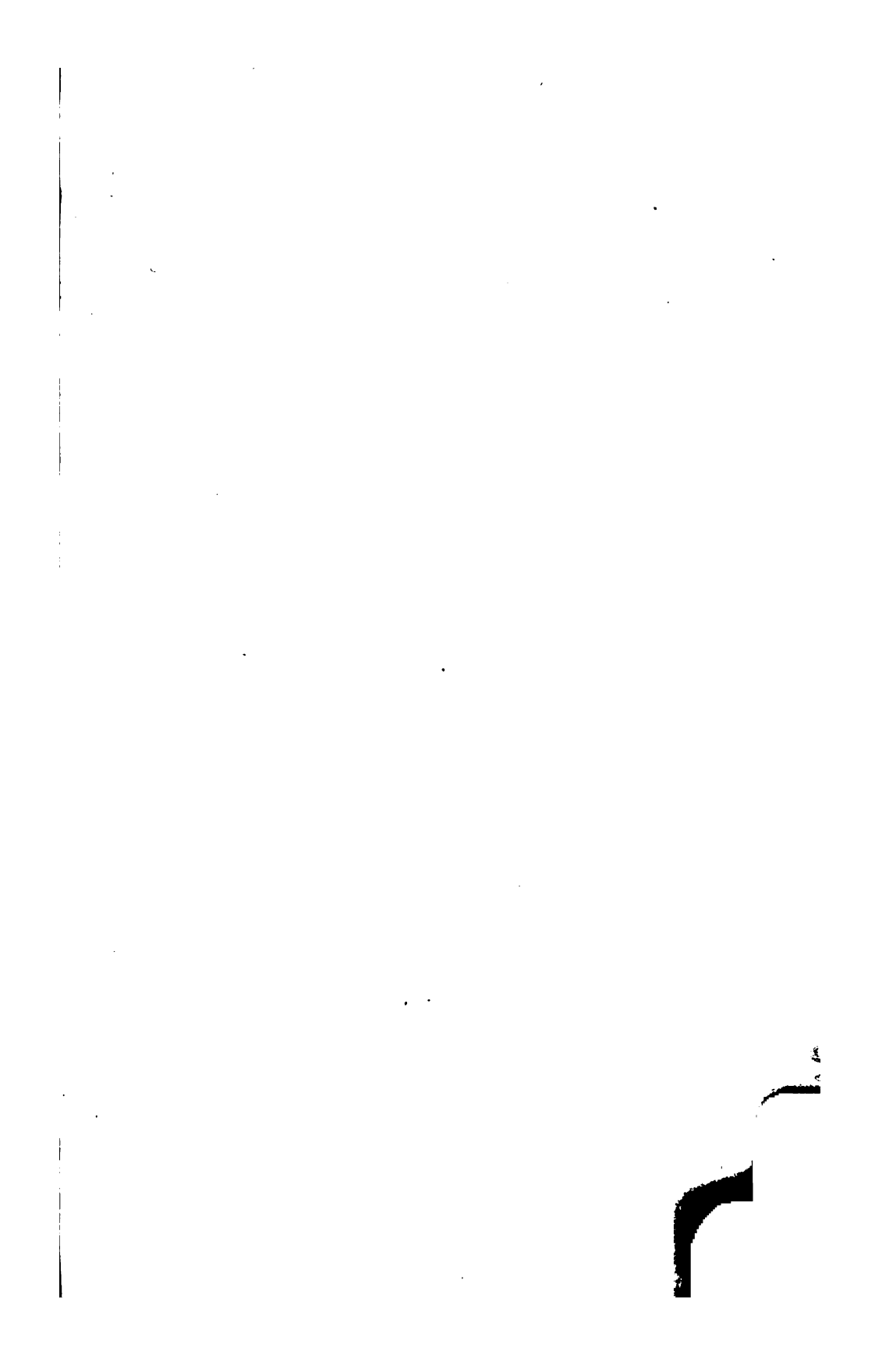
Typis mandat;

Academiæ Parisiensis Rector,
CAYX.

B

THE BORROWER WILL BE CHARGED
THE COST OF OVERDUE NOTIFICATION
IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO
THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST
DATE STAMPED BELOW.

BUDGET
NOV 11 1979
NOV 8 1979

Gh 63.651
De Ulyssis Ithaca.
Widener Library

005557500

3 2044 085 129 039